

Mikrocenzus 2016

2. A népesség és a lakások jellemzői

Mikrocenzus 2016

2. A népesség és a lakások jellemzői

© Központi Statisztikai Hivatal, 2017

ISBN 978-963-235-494-1ő

ISBN 978-963-235-499-6

Felelős kiadó:

Dr. Vukovich Gabriella elnök

Felelős szerkesztő:

Kovács Marcell főosztályvezető

Borítófotó: Fotolia

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2017.054

Tartalom

Köszöntöm az Olvasót!	5
Összefoglaló	7
1. A népesség száma és jellemzői	13
1.1. A népesség száma, népsűrűség	13
1.2. Kormegoszlás, a férfiak és a nők száma	14
1.3. Állampolgárság	15
1.4. Családi állapot	15
1.5. Iskolázottság	17
1.6. Gazdasági aktivitás	18
2. Háztartások, családok	21
2.1. A háztartások száma és összetétele	21
2.2. A háztartások mérete, korösszetétele	22
2.3. A családok száma és összetétele	23
2.4. A családok mérete, a gyermekek száma	24
3. A lakásállomány jellemzői	27
3.1. A lakások száma	27
3.2. A lakások falazata	28
3.3. A lakások tulajdon és használati mód szerint	29
3.4. A lakások mérete: alapterület, szobaszám	30
3.5. A lakások felszereltsége, komfortossága	31
3.6. A lakások és lakóik, laksűrűség	33
Módszertani ismertető	35
A mikrocenzus fogalma	35
A 2016. évi mikrocenzus legfontosabb jellemzői	35
Az adatgyűjtés időtartama, a megvalósítás módja	35
A mintavételi eljárás	36
A lakások és üdülők részmintája	36
Az intézetek részmintája	36
A minta súlyozása	37
A meghiúsulás kompenzálása	37
Kalibrálás	37
Részletes táblák jegyzéke	38

KÖSZÖNTÖM AZ OLVASÓT!

A Központi Statisztikai Hivatal 2016 október-novemberében a háztartások 10%-os mintáján mikrocenzust hajtott végre. A „kis népszámlálás” során az ország 2148 településén mintegy 440 ezer háztartást kerestünk meg, hogy információt gyűjtsünk társadalmunk aktuális jellemzőiről.

Mikrocenzusra hagyományosan két népszámlálás között, általában félidőben kerül sor. Hazánkban az elsőt 1963-ban tartották, a társadalmi folyamatok felgyorsulása következtében ekkor vált szükségessé, hogy két népszámlálás között is rendelkezünk cenzusadatokkal. A tavalyi, hetedik mikrocenzusra pontosan öt évvel a legutóbbi népszámlálás után került sor, lehetőséget teremtve ezzel az elmúlt időszak változásainak bemutatására. A korábbiaknál nagyobb, 10%-os minta eredményeként részletesebb területi bontásban – a főbb mutatók esetében járási szinten is – elérhetővé válnak az adatok. A nagyobb mintanagyság azt is lehetővé tette, hogy az alapfelvételhez különböző részmintákon öt kiegészítő felvétel kapcsolódjon. A kiegészítő felvételek olyan, a felhasználói igények fókuszában álló társadalmi jelenségeket vizsgáltak, mint a társadalmi rétegződés, a foglalkozások presztízse, a szubjektív jóllét, az egészségproblémából fakadó akadályozottság és a nemzetközi vándorlás.

Fontos újítása volt a 2016. évi mikrocenzusnak, hogy papír kérdőívek nélkül, kizárólag elektronikus módon – interneten kitölthető kérdőívekkel és elektronikus eszközzel rögzített interjúk kéréssel – hajtottuk végre. Ezzel a módszerrel nemcsak a kérdőívek nyomtatásától tekinthettünk el, hanem az adatok feldolgozása is gyorsabbá vált, így alig több mint hat hónappal az adatgyűjtés befejezése után már publikálhatók az eredmények.

A 2016. évi mikrocenzus adatait tartalmazó első kiadványunkban az alapkérdőíven gyűjtött legfontosabb információkat osztjuk meg az olvasóval. Ismertetjük hazánk lakosságának legfontosabb demográfiai, iskolázottsági, foglalkoztatottsági jellemzőit, a háztartások és a családok életkörülményeit, a lakásállomány helyzetét. Az ábrákkal, térképekkel illusztrált kiadvány mellett a KSH honlapján mintegy ezer tábla is letölthető megyei csoportosításban, a legfontosabb adatokat járási szinten is részletezve.

A következő hónapokban a mikrocenzus kiegészítő felvételeinek eredményeit és az alapkérdőívről nyerhető részletesebb információkat publikáljuk.

Tisztelettel ajánlom az érdeklődők figyelmébe a mikrocenzus honlapját (www.ksh.hu/mikrocenzus2016), ahol e kiadványunk is elérhető, és ahol folyamatosan értesülhetnek a további adatközlésekről is.

Dr. Vukovich Gabriella
a Központi Statisztikai Hivatal
elnöke

Összefoglaló

1. A népesség száma és jellemzői

1.1. A népesség száma, népsűrűség

- 2016. október 1-jén Magyarország lakónépessége 9 803 837 fő volt, a 2011. évi népszámlálás óta eltelt öt év alatt 134 ezer fővel csökkent.
- A népességfogyásból adódóan a népsűrűség tovább mérséklődött: míg 2011-ben 107 fő jutott egy négyzetkilométerre, 2016-ban már csak 105. A legsűrűbben lakott település Budapest, ahol átlagosan 3360 fő élt egy négyzetkilométeren. A legsűrűbben lakott megye Pest (196) és Komárom-Esztergom (131), a legritkábban lakott Somogy (50), valamint Tolna, Bács-Kiskun és Békés (60) volt.

1.2. Kormegoszlás, a férfiak és a nők száma

- 2016. október 1-jén a népesség 15%-a volt gyermekkorú, 67% tartozott az aktív korúak (15–64 évesek), és 19% a 65 éves és annál idősebbek közé.
- 26 ezerrel kevesebb gyermekkorú és 308 ezerrel kevesebb 15–39 éves élt Magyarországon, mint öt évvel korábban. Ezzel szemben a 40–64 évesek száma 56 ezerrel, 65 éves és idősebbeké 144 ezer fővel emelkedett.
- Ezer férfira 1096 nő jutott, míg 2011-ben 1106.

1.3. Állampolgárság

- Az ország lakónépességének túlnyomó többsége magyar állampolgár. 2016. október 1-jén 149 111 nem magyar állampolgár élt hazánkban, ami a lakosság 1,5%-át teszi ki.

- A hazánkban élő nem magyar állampolgárok között több a férfi, mint a nő. Jellemzően aktív korúak, több mint háromnegyedük a 15–64 éves korcsoportba tartozik.

1.4. Családi állapot

- A házas családi állapotú népesség aránya kismértékben tovább csökkent az elmúlt öt évben.
- A hajadon nők és a nőtlen férfiak arányának növekedése lassuló ütemben, de folytatódott.

1.5. Iskolázottság

- A 15 éves és idősebb népességben az általános iskola 8. évfolyamánál alacsonyabb végzettségűek aránya 3,2%-ra mérséklődött. 2016-ra a felnőtt népesség több mint fele érettségizett, vagy ennél magasabb iskolai végzettséget szerzett. A felsőfokú végzettségűek aránya öt év alatt 17%-ról 20%-ra emelkedett.
- A diplomások arányának területi különbségei tovább nőttek: a fővárosban 41, Nógrád megyében viszont csak 13% az arányuk.

1.6. Gazdasági aktivitás

- A teljes népesség 46%-a dolgozott, 2,6%-a volt munkanélküli, 28% volt az ellátásban részesülő inaktívak és 24% az eltartottak aránya.
- Az elmúlt öt évben némileg tovább csökkent az aktív korúak száma, ugyanakkor a nyugdíjkorhatár emelkedésével is összefüggésben a ténylegesen gazdaságilag aktív népesség mégis bővült.

- Kisebbsé lett az ellátásban részesülő inaktívak – közöttük döntően a nyugdíjasok és a szociális ellátásban részesülők –, valamint az eltartott népesség részaránya.
- A gazdaságilag aktív népesség kormegoszlása némileg módosult: a legfiatalabbak (15–25 évesek), illetve a legidősebbek (60–65 évesek) körében jelentős a létszámnövekedés.
- Továbbra is Budapesten a legmagasabb az aktivitási arány (52%), a megyék közül Győr-Moson-Sopron, Vas, Komárom-Esztergom és Fejér megyében 50, míg Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Tolna megyében csak 45–46%.

2. Háztartások, családok

2.1. A háztartások száma és összetétele

- A 4 millió 21 ezer háztartás 66%-ában családok éltek, a háztartások további egyharmad része zömében egyedülállókból állt.
- A családháztartások túlnyomó többsége egyszemélyes, alig fordul elő, hogy több család vezessen közös háztartást.
- Csökkent az egyedülállók száma, 2016-ban 1 millió 217 ezren voltak.

2.2. A háztartások mérete, korösszetétele

- Száz háztartásra 238 személy jutott, míg 2011-ben 236 és 2001-ben 257.
- A 2001. évi népszámlálásig a kétszemélyes háztartások aránya volt a legmagasabb, 2011-ben azonban már egytagú háztartásból volt a legtöbb. 2016-ra újra a kétszemélyes háztartások lettek többen.
- A kétszemélyes háztartások száma 1 millió 261 ezer, az ennél nagyobb háztartások száma 1980 óta folyamatosan csökken.

2.3. A családok száma és összetétele

- A családok száma 2016-ban 2 millió 743 ezer volt.
- A családok 82%-a (2 millió 240 ezer) párkapcsolaton alapult. Ezen belül egyre nagyobb teret hódítanak az élettársi kapcsolatok, számuk meghaladta a 483 ezret.
- 503 ezer családban egy szülő élt gyermekével, gyermekeivel.

2.4. A családok mérete, a gyermekek száma

- 2016-ban száz családban átlagosan 283 személy élt, míg öt évvel korábban 287.
- A házaspáros családokban száz családra 294 személy jutott, száz élettársi kapcsolaton alapulóban pedig 287 személy élt.
- Az 1 millió 716 ezret számláló gyermekes családok több mint felében egy, egyharmadában kettő gyermeket neveltek, a legalább három gyermeket nevelők részesedése 12% volt.

3. A lakásállomány jellemzői

3.1. A lakások száma

- A 2016-ban a lakásállomány nagysága 4 404 518 volt.
- A lakásállomány 21%-a Budapesten, 52%-a más városokban, 28%-a községekben található.

3.2. A lakások falazata

- A lakott lakások közel kétharmada téglá, 14%-a panel, 13%-a vályog falazatú.

3.3. A lakásállomány tulajdon és használati mód szerint

- A lakott lakások 98%-a magánszemély, 1,3%-a települési önkormányzat, 0,5%-a egyéb intézmény, szervezet tulajdonában volt.
- Budapesten, a megyeszékhelyeken és a megyei jogú városokban az átlagosnál valamivel nagyobb a nem magántulajdonú lakások részesedése, arányuk Budapesten 3,3%.
- 2016-ban a lakók 90%-a tulajdonosként, 8,3%-a bérlőként, 1,4%-a más jogcímen élt a lakásban.

3.4. A lakások mérete: alapterület, szobaszám

- A lakott lakások 6,6%-a egyszobás, 32%-a kétszobás, 33%-a háromszobás, 29%-a négy vagy annál több szobás volt.
- A lakott lakások átlagos alapterülete 2016-ban 82 m², 4 m²-rel több, mint 2011-ben.
- A 100 m²-nél nagyobb alapterületű lakások aránya tovább nőtt, már minden harmadik–negyedik lakott lakás ebbe a kategóriába tartozik.

3.5. A lakások felszereltsége, komfortossága

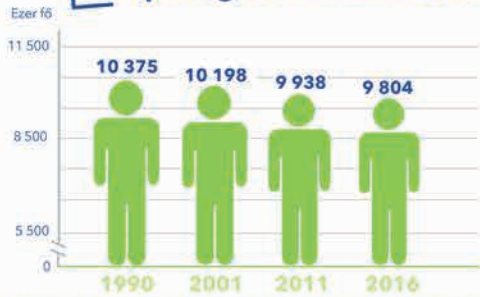
- A lakott lakások 99%-a rendelkezett vezetékes vízzel, ezen belül 97%-uk hálózati vízvezetékkal.
- A lakott lakások 87%-a volt bekötve a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba.
- A közműellátottság növekedése ellenére több mint 50 ezer lakás nem rendelkezett vezetékes vízzel, mintegy 70 ezer lakásban nem megoldott a szennyvízelvezetés. Továbbá 153 ezer lakásban nem volt vízöblítéses WC, és 116 ezer lakásból hiányzott a

meleg folyó víz. A legrosszabb felszereltségű lakások a legnagyobb arányban Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében találhatók.

3.6. A lakások és lakóik, laksűrűség

- 2016-ban száz lakott lakásra átlagosan 249 lakó jutott. A népesség fogyása és a lakott lakások számának csökkenése következtében a laksűrűség lényegében nem változott.

A népesség számának alakulása

Népsűrűség, 2016

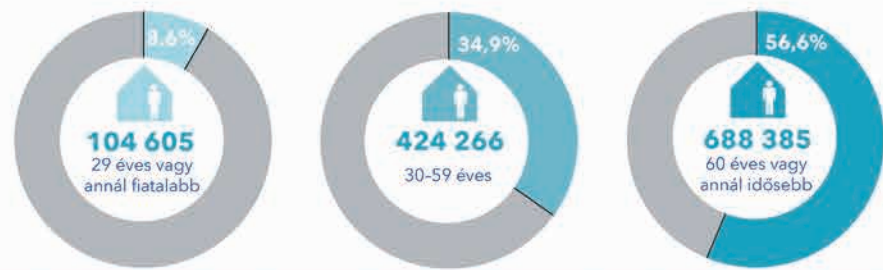

A családok* összetétele, 2016

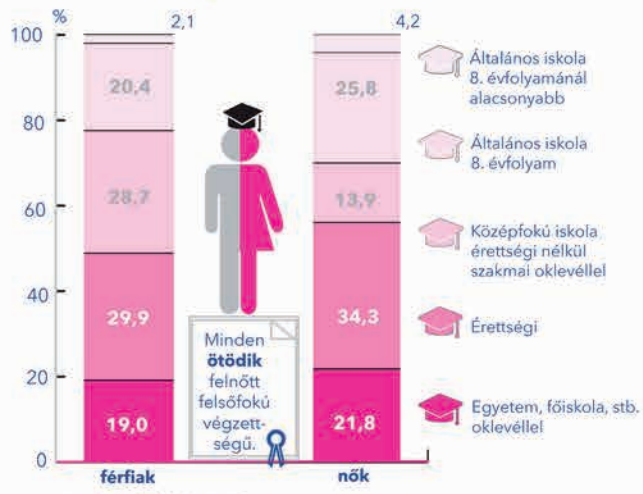

Az egyszemélyes háztartások életkor szerinti megoszlása, 2016

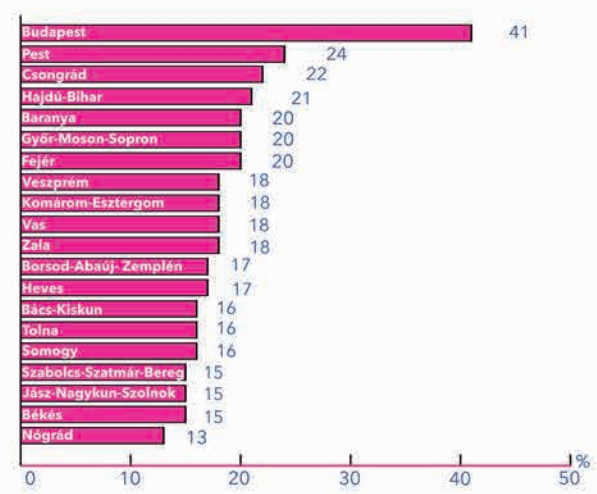
1 millió 217 ezer ember, a népesség **12%-a** egyedülálló.

Legmagasabb befejezett iskolai végzettség nemenként, 2016*

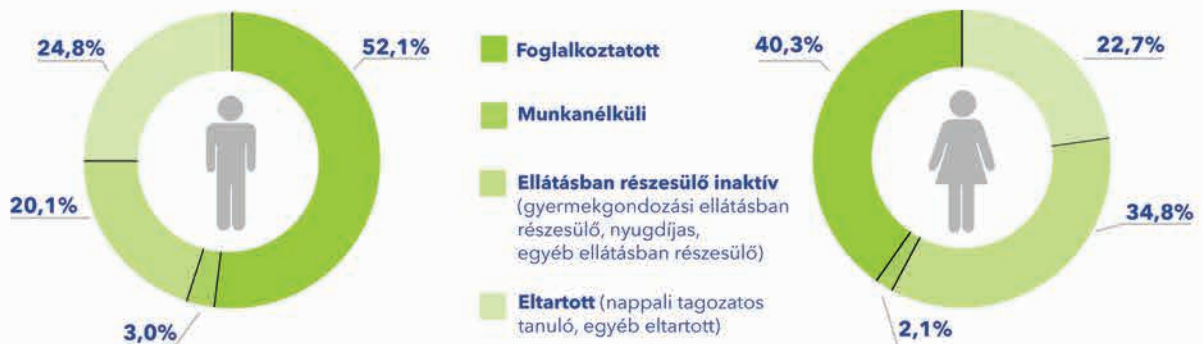
A diplomások aránya, 2016*

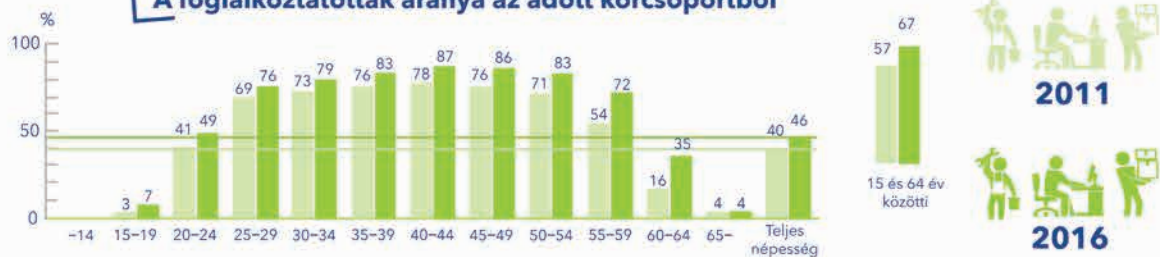
*A 15 évesek és idősebbek arányában.

*A 25 éves és idősebb népességből.

A népesség gazdasági aktivitás szerinti összetétele nemenként, 2016

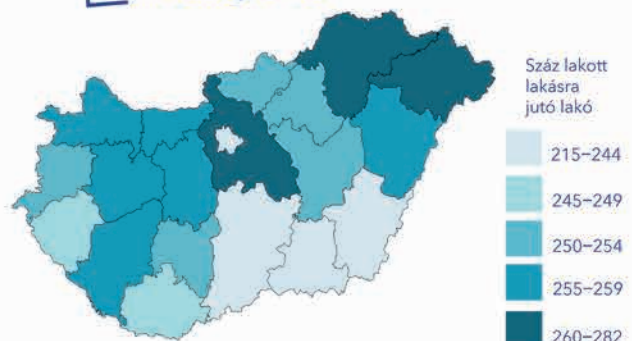
A foglalkoztatottak aránya az adott korcsoportból

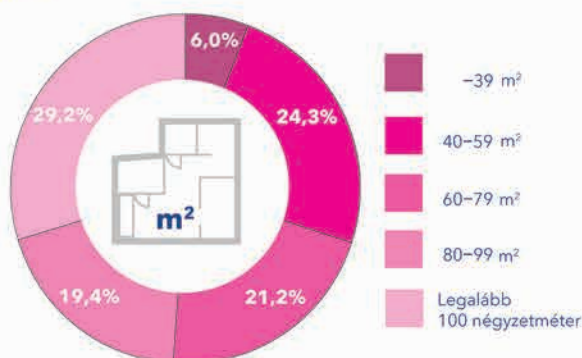
A lakásállomány alakulása

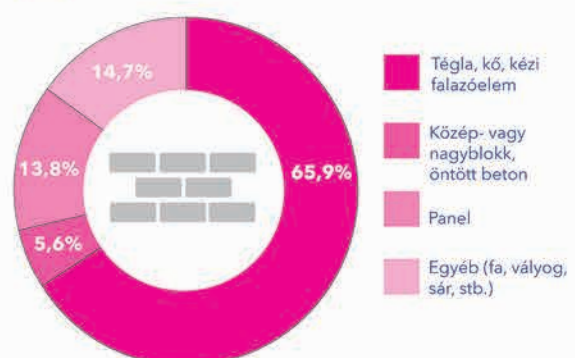
Laksűrűség, 2016

A lakott lakások alapterület szerint, 2016

A lakott lakások falazat szerint, 2016

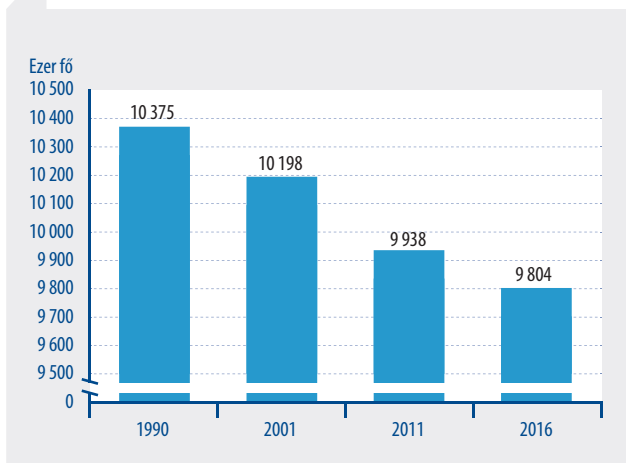

1. A népesség száma és jellemzői

1.1. A népesség száma, népsűrűség

2016. október 1-jén Magyarország lakónépessége 9 803 837 fő volt. Az 1980 óta tartó népességsökkenés tovább folytatódott. A 2011. évi népszámlálás óta eltelt öt év alatt 134 ezer fővel mérséklődött hazánk népessége.

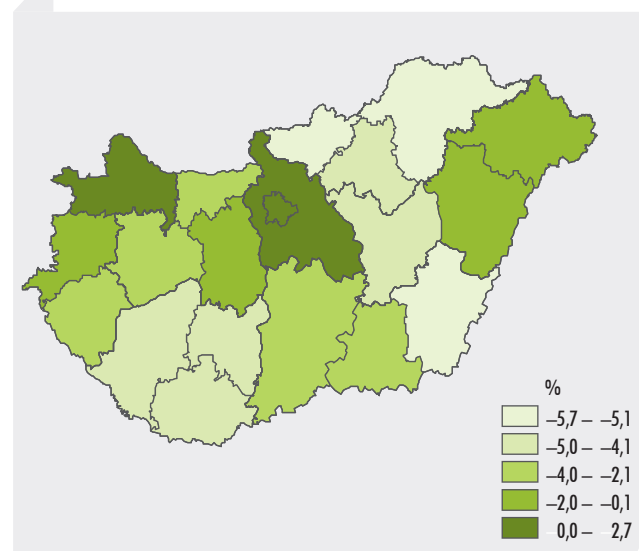
1.1.1. ábra A népesség számának alakulása

A népességszám változása eltérő mértékű és irányú az ország különböző területein. Közép-Magyarországon folytatódott a népesség növekedése – az elmúlt öt év alatt 2,3%-kal –, a többi régiót viszont csökkenés jellemzi. A visszaesés a legkevesbé Nyugat-Dunántúlt érintette (–0,3%), a legnagyobb mértékben Észak-Magyarországot (közel –5%).

Pest megye népessége a 2011. évi népszámláláskor meghaladta az 1 millió 200 ezer főt, és az elmúlt öt évben további 2,7%-kal növekedett. Nőtt még Győr-Moson-Sopron (2,4%) és Budapest (2,0%) népessége, az összes többi megyében viszont fogyott a lakosság. A csökkenés mértéke Békés (–5,7%), Nógrád (–5,3%) és Borsod-Abaúj-Zemplén (–5,1%) megyében volt a legnagyobb.

1.1.2. ábra A lakónépesség változása
2011. október 1. és 2016. október 1. között

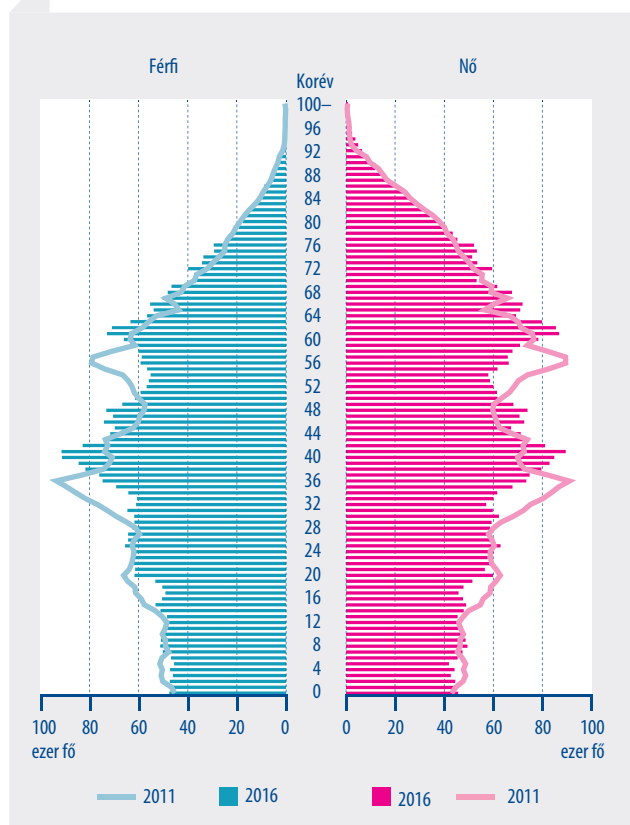
A népességfogyásból adódóan hazánk népsűrűsége tovább csökkent: míg 2011-ben 107 fő jutott egy négyzetkilométerre, 2016-ban már csak 105.

Továbbra is Budapest a legsűrűbben lakott település, ahol 3360 fő élt egy négyzetkilométeren. A legsűrűbben lakott megye Pest (196) és Komárom-Esztergom (131), a legritkábban lakott Somogy (50), valamint Tolna, Bács-Kiskun és Békés (60).

1.2. Kormegoszlás, a férfiak és a nők száma

2016. október 1-jén a népesség 15%-a volt gyermekkorú, 67% tartozott az aktív korúak (15–64 évesek) csoportjába, és 19% volt a 65 éves és annál idősebbek aránya. A 2011. évi népszámlálás óta tovább idősdött az ország népessége. 2016. október 1-jén csaknem 26 ezerrel kevesebb volt a gyermekkorú, és 144 ezerrel több a 65 éves vagy annál idősebb személy, mint öt évvel korábban. Az aktív korúak közül 308 ezerrel fogyott a 15–39 évesek száma, ezzel szemben a 40–64 éveseké 56 ezerrel emelkedett.

1.2.1. ábra A népesség száma nem és életkor szerint

A 15 év alatti népességen belül minden ötéves korcsoport létszáma csökkent az elmúlt öt évben, a legnagyobb mértékben az 5 év alatti gyermekek száma

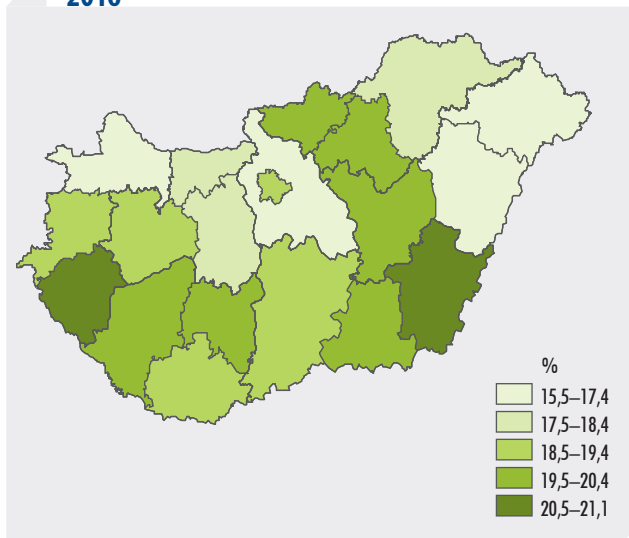
esett vissza (17 ezer fővel). Az aktív korú, 15–64 éves lakosság száma 252 ezer fővel lett kevesebb 2011 óta. Az időskorúak közül különösen nagymértékben (70 ezer fővel) növekedett a 65–69 éves korosztály létszáma. A 70–79 évesek közel 62 ezer, a 80 évesnél is idősebbek pedig csaknem 13 ezer fővel voltak többen, mint öt éve. A növekedés a nemek között hasonló mértékben következett be. Az ország lakosságából minden nyolcadik lakos volt 70 éves vagy annál idősebb.

1.2.1. tábla A népesség megoszlása korcsoport és megyék szerint, 2016

Területi egység	-14	15–64	65–	Összesen
	éves			
Budapest	13,2	67,4	19,4	100,0
Bács-Kiskun	14,4	66,2	19,4	100,0
Baranya	13,7	67,1	19,3	100,0
Békés	13,2	65,7	21,1	100,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	15,8	66,2	17,9	100,0
Csongrád	13,3	67,2	19,5	100,0
Fejér	14,5	67,6	17,9	100,0
Győr-Moson-Sopron	14,7	68,0	17,3	100,0
Hajdú-Bihar	14,9	67,8	17,2	100,0
Heves	14,3	65,5	20,2	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok	14,8	65,7	19,5	100,0
Komárom-Esztergom	14,7	67,2	18,1	100,0
Nógrád	14,1	65,6	20,3	100,0
Pest	16,8	66,7	16,6	100,0
Somogy	13,7	65,9	20,4	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	16,2	68,3	15,5	100,0
Tolna	13,9	66,1	20,0	100,0
Vas	13,2	67,7	19,0	100,0
Veszprém	14,0	66,6	19,4	100,0
Zala	12,9	66,5	20,6	100,0
Összesen	14,5	66,9	18,6	100,0

A gyermekkorúak aránya az átlagosnál magasabb a növekvő népességű Pest megyén kívül Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Az aktív korúak Szabolcs-Szatmár-Bereg és Győr-Moson-Sopron megyében a népesség 68%-át adják, Heves megyében azonban csupán 65% az arányuk. Teljes népességükhöz viszonyítva Békés és Zala megyében él a legtöbb időskorú, itt a lakosság 21%-a 65 éves vagy annál idősebb.

1.2.2. ábra A 65 évesek és annál idősebbek aránya, 2016

Míg 2011-ben ezer férfira még 1106 nő jutott, addig 2016-ban 1096, azaz kismértékben csökkent a nők létszámtöbblete. A népesség nemek szerinti megoszlása csak lassan változik. Több fiú születik, mint lány, de az életkor előrehaladtával a születéskor kialakult „férfitöbblet” eltűnik. A 2016. évi mikrocenzus adatai szerint a nemek aránya a 47. életévben egyenlődik ki, az ennél idősebb lakosság körében már „nőtöbblet” figyelhető meg. Ennek megfelelően az ország idősebb korösszetételű területein az átlagosnál magasabb a nők aránya. 2016-ban a megyék közül Fejér és Győr-Moson-Sopron megyében volt a nemenkénti arány a legkiegyenlítettebb, a legnagyobb „nőtöbblet” pedig Budapesten, Heves és Baranya megyében mutatkozott.

1.3. Állampolgárság

Az ország lakónépességének túlnyomó többsége magyar állampolgár. A 2016. évi mikrocenzus adatai alapján 149 111 nem magyar állampolgár élt hazánkban, 6 ezerrel több, mint öt évvel korábban. Arányuk mindössze 1,5% volt, ami alig haladta meg az öt évvel korábban mért 1,4%-ot.

A hazánkban élő nem magyar állampolgárok között több a férfi, mint a nő. Korösszetételük is eltér a magyar állampolgárságú lakoságtól: jellemzően aktív korúak, több mint háromnegyedük a 15–64 éves korcsoportba tartozik. A gyermekkorúak hányada csak feleannyi, mint a magyar állampolgárok körében, és kevesebb közöttük az időskorú is.

1.4. Családi állapot

A 15 éves és annál idősebb népesség legnagyobb hányada (44%) házas családi állapotú, arányuk kismértékben csökkent az elmúlt öt évben. Az özvegyek és az elváltak aránya is kevesebb lett, 2016-ban egyaránt 11% körüli volt. Ugyanakkor a hajadon nők és nőtlen férfiak részesedése lassuló ütemben ugyan, de tovább nőtt, 2016-ban már meghaladta a népesség egyharmadát.

1.4.1. tábla A 15 éves és annál idősebb férfiak és nők megoszlása családi állapot szerint

Családi állapot	Férfi		Nő		Együtt	
	2011	2016	2011	2016	2011	2016
	Nőtlen, hajadon	38,8	40,8	27,0	28,6	32,6
Házas	47,2	46,5	41,9	41,7	44,4	44,0
Özvegy	3,8	3,7	18,2	17,5	11,5	11,0
Elvált	10,1	9,0	12,8	12,2	11,6	10,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

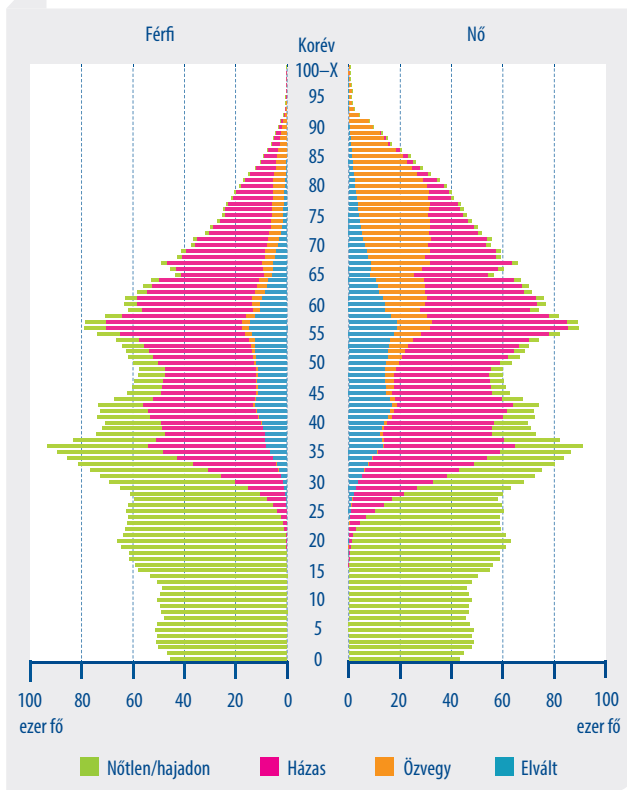
A házasságkötések egyre későbbi életkorban történnek, vagy elmaradnak. A 30 év alatti férfiak házassági hajlandósága tartósan alacsony, 2016-ban (a 2011. évihez hasonlóan) 95%-uk nőtlen volt. A 30–39 éves férfiak körében 49-ről 57%-ra, a 40–49 éveseknél 23-ról 30%-ra nőtt a nőtlenek hányada.

A házasságkötések számának növekedése ellenére a 30 év alatti férfiak között a házasok aránya nem változott számottevően, 2016-ban 5% volt. A 30–39 éves férfiak között a házas családi állapotúak aránya 38, a 40–49 évesek körében 56%-ra csökkent.

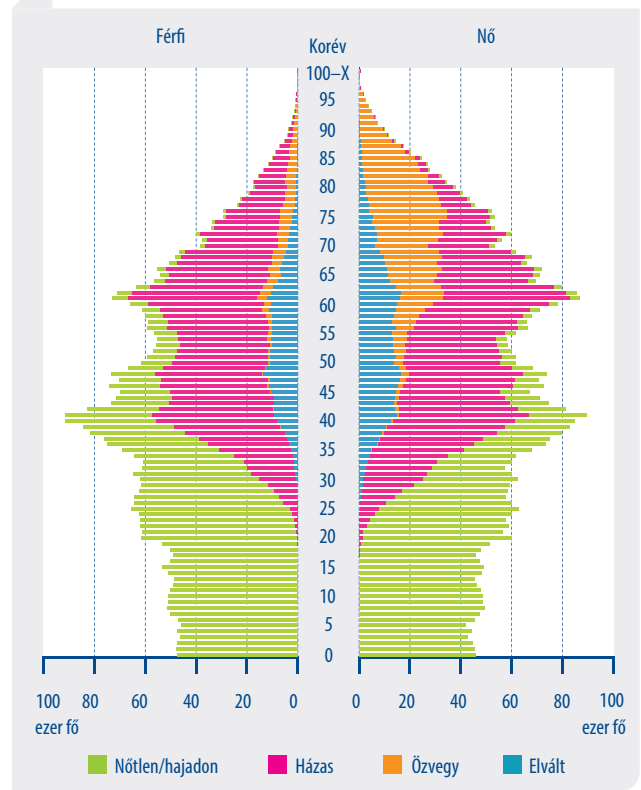
A 30 év alatti nők túlnyomó többsége, 89%-a hajadon volt, a 30–39 évesek 42%-a nem kötött még házasságot. A 30 év alatti nők körében 2011 és 2016 között 11%-ról 10%-ra csökkent körükben a házasok aránya. 2011-ben a 30–39 éves nők 53, öt évvel később már csak 49%-a volt házas. 2016-ban csak a 40 év feletti korcsoportokra jellemző, hogy a többség házas családi állapotú.

A nőtlenek, hajadonok aránya a 15 éves és annál idősebb népesség körében 30 és 38% között mozog az ország megyéiben, Budapest után Csongrád és

1.4.1. ábra A népesség száma családi állapot és nemek szerint, 2011

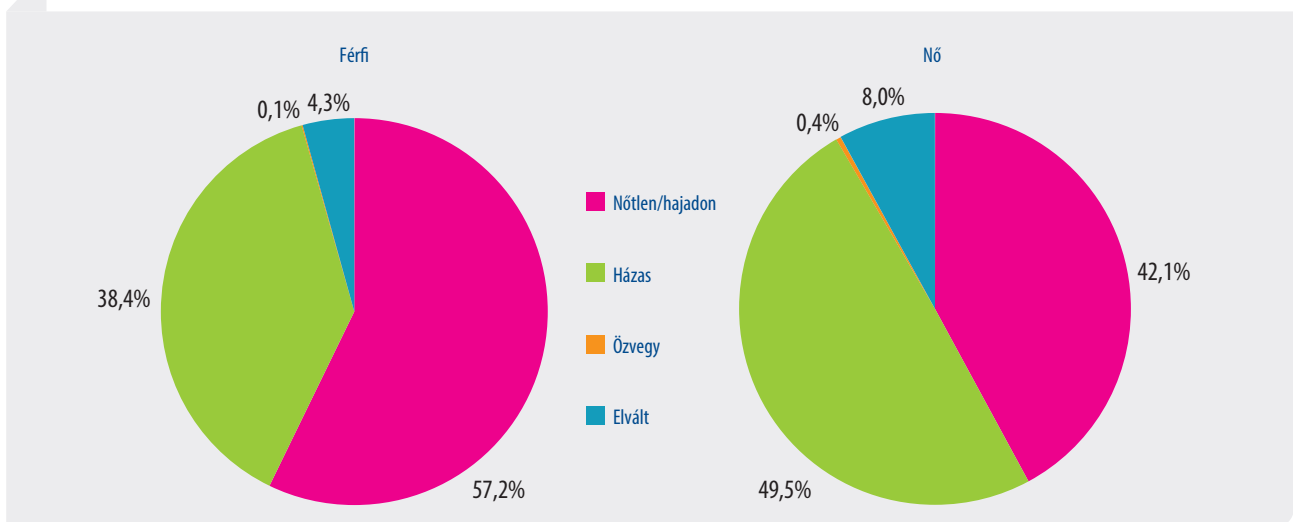
1.4.2. ábra A népesség száma családi állapot és nemek szerint, 2016

Hajdú-Bihar megyében a legmagasabb, Nógrád megyében a legalacsonyabb. A házások részaránya 40 és 48% közötti, Győr-Moson-Sopron, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas megyében magas, Budapesten és Csongrád megyében alacsony.

Nógrád és Heves megyében él a legtöbb, a fővárosban és Pest megyében pedig a legkevesebb özvegy. Az elváltak aránya Budapesten és Csongrádban a legmagasabb, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legalacsonyabb.

1.4.3. ábra A 30–39 éves férfiak és nők megoszlása családi állapot szerint, 2016

1.5. Iskolázottság

A 15 éves és annál idősebb népesség körében 2011 óta tovább folytatódott az általános iskola 8. évfolyamát végzettek vagy annál alacsonyabb végzettségűek arányának csökkenése, és ezzel párhuzamosan a közép-, illetve felsőfokú végzettségűek arányának növekedése.

Az általános iskola 8. évfolyamánál alacsonyabb végzettségűek aránya 3,2%-ra csökkent a legutóbbi népszámlálás óta. Azoknak a száma, akik az általános iskola első évfolyamát sem végezték el, valamennyi korosztályban csekély, a népességen belüli arányuk 0,5% körüli. Kevesebben vannak a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők is, arányuk 23%, az idősebb korosztályokban ennél magasabb.

Azoknak a száma, akik középfokú iskolában érettségi nélkül szereztek szakmai oklevelet, az elmúlt öt évben csökkent (3%-kal), ami először fordult elő az ilyen típusú végzettségek iskolarendszerbe kerülése óta. Ennek oka, hogy a „csak” szakmát adó végzettségek népszerűsége visszaesett a továbbtanuló fiatalág körében, az érettségi megszerzésére való törekvés általánossá vált. A szakmunkás-, szakiskolai végzettség a 40–64 évesek körében a legjellemzőbb.

Az érettségizettek aránya a vizsgált öt évben kismértékben emelkedett. A 18 éves és annál idősebb népesség 33%-ának az érettségi a legmagasabb befejezett

iskolai végzettsége. Az érettségizettek aránya a 20–24 évesek között a legmagasabb (62%) – akiknek egy része még felsőfokú tanulmányait végzi –, az ennél idősebb korcsoportokban rendre alacsonyabb.

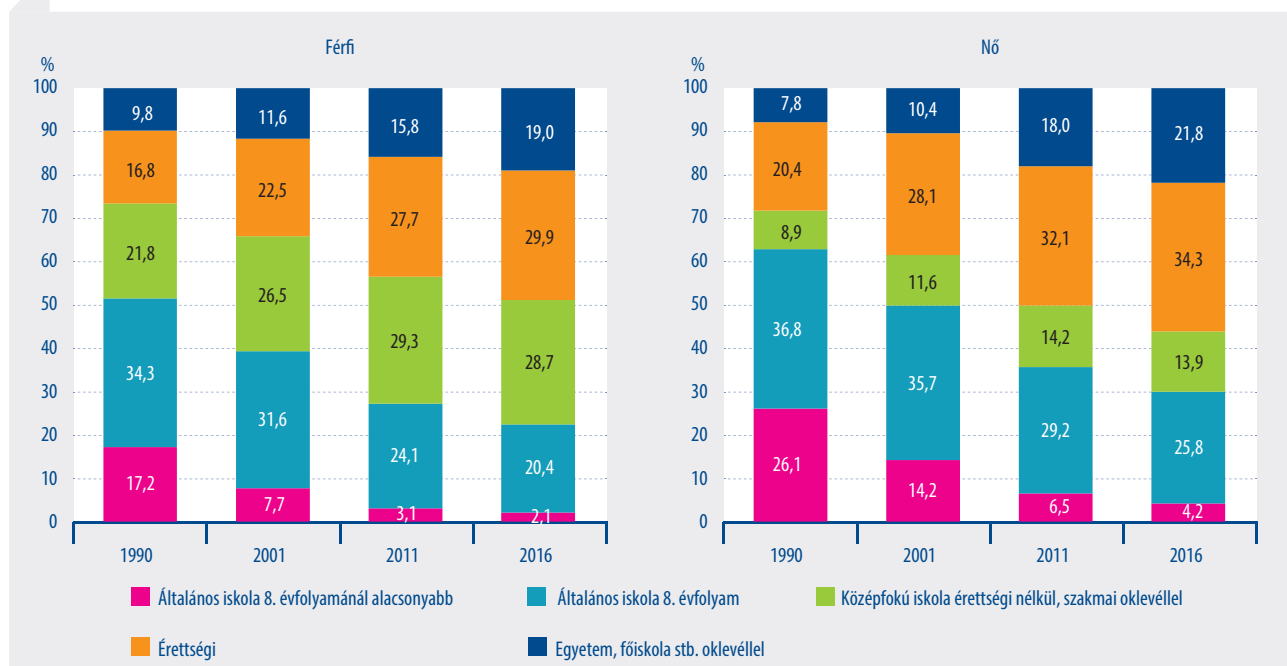
Az elmúlt fél évtizedben az egyetem, főiskolát végzettek száma tovább emelkedett. A felsőfokú végzettségűek aránya 17%-ról 20%-ra nőtt. A diplomások aránya a 30–34 éves korcsoportban a legmagasabb (34%).

A férfiak körében továbbra is kisebb az alacsony végzettséggel, illetve az érettséggel rendelkezők aránya, mint a nők esetében, és nagyobb azoké, akik érettségi nélküli szakmai oklevelet szereztek. A nők között továbbra is több a diplomás. A felsőfokú végzettségű nők aránya 18%-ról 22%-ra emelkedett a legutóbbi népszámlálás óta.

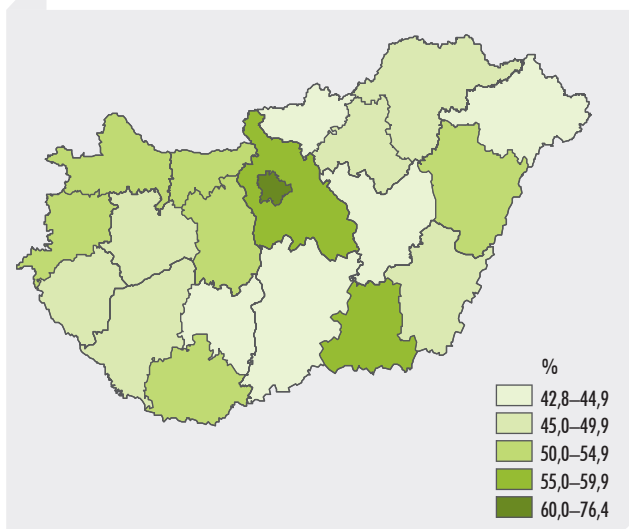
2016-ban a felnőtt népesség több mint fele volt érettségizett, vagy szerzett ennél magasabb iskolai végzettséget.

Az érettségit szerzők számának és arányának az elmúlt évtizedekben megfigyelt dinamikus növekedése mérsékeltebb ütemben folytatódott. 1990-ben a 18 éves és annál idősebb népesség közel egyharmadának, 2011-ben már majdnem felének, 2016-ban pedig 55%-ának volt legalább érettségi bizonyítványa. Az arányuk különösen magas volt a 20–34 évesek között, a 45–49 évesek körében majdnem elérte az országos átlagot, az ennél idősebbeknél viszont egyre jobban elmaradt attól. A 75 év felettieknek már csak 30%-a érettségizett.

1.5.1. ábra A 15 éves és annál idősebb népesség megoszlása legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, nemenként

1.5.2. ábra A legalább érettségizettek aránya a 18 éves és annál idősebb népességben, 2016

Az iskolázottság területi különbségei alig változtak az elmúlt öt év alatt. A legalább érettségivel rendelkezők aránya továbbra is kiemelkedően magas a fővárosban (76%) és a megyeszékhelyeken (65%), a községekben viszont csupán 38%. Budapest mellett Pest megyében és Csongrád megyében a legnagyobb az érettségivel rendelkezők aránya, Nógrád megyében pedig a legkisebb.

Az egyetemet, főiskolát végzettek országos aránya a 25 éves és annál idősebb népesség körében 23%. Kiemelkedően magas a diplomások aránya a fővárosban,

1.5.1. tábla A népesség iskolai végzettsége, 2016

Településtípus	A 15 éves	A 18 éves	A 25 éves
	és annál idősebb népességből azok aránya, akik		
	legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégezték	legalább érettségivel rendelkeznek	egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkeznek
Főváros	98,7	76,4	40,7
Megyeszékhely	98,1	65,2	29,1
Megyei jogú város	97,2	58,2	22,2
Többi város	96,5	50,9	18,8
Városok együtt	97,5	61,4	27,2
Községek, nagyközségek	95,0	37,8	11,8
Ország összesen	96,8	54,6	22,8

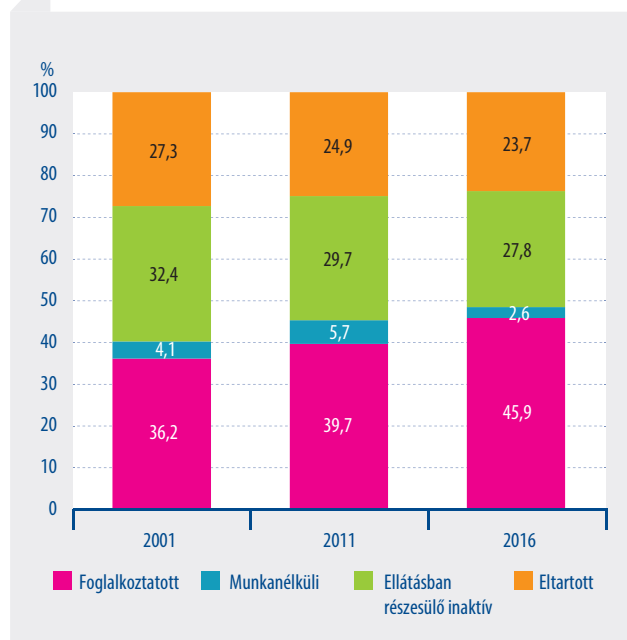
alacsonyabb, de az országos átlagot lényegesen meghaladó a megyeszékhelyeken, míg a községekben csak 12%. A megyék közül a legalacsonyabb értékkel Nógrád, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megye rendelkezik (13, illetve 15%).

1.6. Gazdasági aktivitás

A népesség gazdasági aktivitás szerinti összetétele a legutóbbi népszámlálás óta kedvező irányban változott: növekedett a gazdaságilag aktívak száma és aránya, ezen belül a foglalkoztatottaké nőtt, a munkanélkülieké pedig csökkent. Ezzel összefüggésben kisebb lett az ellátásban részesülő inaktívak¹ – közöttük döntően a nyugdíjasok és a szociális ellátásban részesülők –, valamint az eltartott népesség részaránya.

A vizsgált öt évben némileg tovább mérséklődött az aktív korúak száma, a gazdaságilag aktív népesség mégis bővült. Utóbbi növekedéséhez hozzájárult a nyugdíjkorhatár emelkedése is, ami azt eredményezte, hogy a 2011. évvel szemben a 60–64 évesek jó része még jelen van a munkaerőpiacon. Ez a nagy létszámú, az 1950-es évek első felében született korcsoport jelentősen hozzájárult a gazdaságilag aktív népesség számának bővüléséhez. Habár a 30 év alatti korosz-

1.6.1. ábra A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint

¹ A 2011. évi népszámláláskor és korábban elnevezésük inaktív kereső volt.

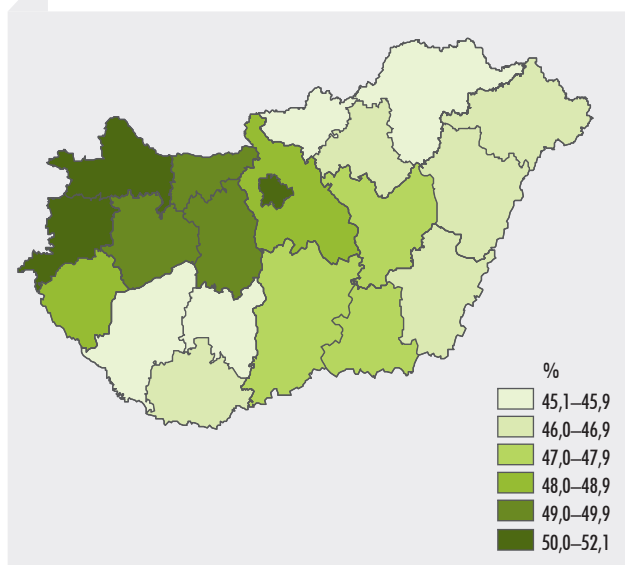
tályra alapvetően továbbra is jellemző az 1990-es évektől mutatkozó tendencia – vagyis hogy a tanulási időszak kitolódásával a korábbinál jóval kisebb részük és csak később jelenik meg a munkaerőpiacon –, a 15–19 évesek között most mégis nőtt a gazdaságilag aktívak aránya. A legfiatalabb korosztály munkavállalásának növekedése összefüggésben állhat a tankötelezettség 16 évre csökkentésével.

A foglalkoztatottakat és a munkanélkülieket magába foglaló aktív népesség létszáma 4 millió 754 ezer fő volt 2016 októberében, tehát 5,4%-kal nőtt 2011 óta. A gazdaságilag aktívak részaránya a népességből 48%-ot tett ki. Kormegoszlásuk valamelyest módosult: a legszámottevőbb aránynövekedés a legfiatalabbak (15–19 évesek), illetve a legidősebbek (60–64 évesek) körében mutatkozott. 2016-ban a 15–19 éves korcsoportból 14 ezerrel több férfi és 7 ezerrel több nő, a 60–64 évesek közül 99 ezerrel több férfi és 52 ezerrel több nő volt jelen a munkaerőpiacon, mint öt évvel korábban.

A férfiak körében a gazdaságilag aktívak aránya 55% volt, a nők között ennél 13 százalékponttal alacsonyabb (42%). 2011 óta a férfiak és a nők munkaerőpiacon való részvételének aránya egyaránt nőtt, a különbség a nemek aktivitásában alig változott.

A népesség gazdasági aktivitását tekintve az ország különböző területei jelentősen eltérnek. A régiók közül kiemelkedő Közép-Magyarország magas, 51%-os

1.6.2. ábra **A gazdaságilag aktív népesség aránya, 2016**

aktivitási rátája, a skála másik végén Észak-Magyarország helyezkedik el, az előbbtől 5 százalékponttal elmaradva. Továbbra is Budapesten a legmagasabb az aktivitási arány (52%), a megyék közül Győr-Moson-Sopron, Vas, Komárom-Esztergom és Fejér megyében 50, míg Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Tolna megyében 45–46%.

2016-ban a foglalkoztatottak száma 4 millió 503 ezer, a munkanélküliek száma 250 ezer fő volt.

1.6.1. tábla **A népesség gazdasági aktivitás szerint, korcsoportonként**

(ezer fő)

Korcsoport, éves	2011					2016				
	foglalkoztatott	munkanélküli	ellátásban részesülő inaktív	eltartott	összesen	foglalkoztatott	munkanélküli	ellátásban részesülő inaktív	eltartott	összesen
–14	–	–	–	1 448	1 695	–	–	–	1 422	1 422
15–19	19	9	9	556	669	36	15	9	439	498
20–24	252	73	39	255	809	293	42	36	231	602
25–29	424	77	69	42	787	472	33	60	53	617
30–34	555	76	106	28	701	483	26	81	24	613
35–39	619	81	86	30	609	634	29	74	28	765
40–44	556	70	61	27	709	702	31	49	29	811
45–49	458	59	61	24	825	611	26	44	26	707
50–54	467	59	107	25	705	491	20	55	21	589
55–59	423	54	277	27	609	450	17	138	23	629
60–64	108	8	530	8	535	257	10	442	21	730
65–	62	2	1 606	8	1 546	76	0	1 741	4	1 821
Összesen	3 943	568	2 950	2 477	10 198	4 503	250	2 728	2 322	9 804

1.6.2. tábla A férfiak és nők gazdasági aktivitása településtípus szerint, 2016

(%)

Településtípus	Férfi					Nő				
	foglalkoztatott	munkanélküli	ellátásban részesülő inaktív	eltartott	összesen	foglalkoztatott	munkanélküli	ellátásban részesülő inaktív	eltartott	összesen
Főváros	55,3	2,8	17,8	24,1	100,0	44,9	2,1	32,0	21,0	100,0
Megyeszékhely	52,1	2,8	19,3	25,9	100,0	41,6	2,0	33,9	22,5	100,0
Megyei jogú város	53,0	2,4	20,6	24,0	100,0	40,7	2,0	35,4	21,9	100,0
Többi város	51,4	3,1	20,8	24,7	100,0	39,7	2,2	35,4	22,8	100,0
Városok együtt	52,6	2,9	19,7	24,8	100,0	41,6	2,1	34,1	22,2	100,0
Községek, nagyközségek	50,9	3,3	21,2	24,6	100,0	37,3	2,2	36,6	23,9	100,0
Ország összesen	52,1	3,0	20,1	24,8	100,0	40,3	2,1	34,8	22,7	100,0

A foglalkoztatottak száma 14%-kal emelkedett, a munkanélkülieké 56%-kal csökkent a legutóbbi népszámlálás óta. A munkanélküliek aránya az aktív népességben belül 5,3, míg 2011-ben 13% volt.

A foglalkoztatottak és a munkanélküliek iskolai végzettség szerinti összetétele markánsan eltérő. A foglalkoztatottak 11%-a legfeljebb általános iskolát végzett, 61%-a középfokú végzettségű, több mint egynegyedük diplomás, míg a munkanélküliek körében 28% a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya, és csak 12%-uk diplomás.

A népesség másik nagy csoportja, az ellátásban részesülő inaktívok száma 2011 óta 7,5%-kal csökkent, 2016. október 1-jén a létszámuk 2 millió 728 ezer fő, arányuk a népességből 28% volt. A csoport nagyobb részét képviselő nyugdíjasok létszámát a nyugdíjkorhatár emelkedése és az aktív időszak kitolódása csökkentette. Az ellátásban részesülő inaktívok másik nagy csoportja, a gyermekellátási támogatásban részesülők száma valamelyest mérséklődött. Jelentős visszaesés következett be az egyéb ellátásban részesülő inaktívok segélyből, támogatásból élők kategóriájában: mintegy felére apadt az e csoportba tartozók száma.

Az ellátásban részesülő inaktívok aránya összefüggésben az idős korosztály nagyobb arányú jelenlétével Nógrád, Tolna és Békés megyében a legmagasabb, ahol a lakosság 32%-át ők alkotják, ugyanakkor Pest megyében a legalacsonyabb, ott a lakosság egynegyede tartozik e csoportba.

A népesség harmadik nagy csoportja az eltartottaké. 2016-ban arányuk 24% volt, némileg kevesebb, mint öt éve. Az eltartottak 61%-át a gyermekkorúak tették ki, további 29%-át pedig a 15–24 évesek. Az idősebb korosztályokban az eltartottak csoportja szinte eltűnt, a nyugdíj jogosultság, a nyugdíjszerű ellátások általánossá válásával a nem tanuló eltartottak aránya már 2011-ben is mindössze 1%-os szinten állt minden korosztályban.

Az eltartott népesség aránya Nyugat-Dunántúlon a legalacsonyabb, Észak-Alföldön a legmagasabb. A megyék között Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 25–26% az eltartotti arány. Zala és Vas megyében a lakosság mindössze 21%-a tartozik az eltartottak közé.

2. Háztartások, családok

2.1. A háztartások száma és összetétele

2016-ban a lakosság 98%-a magánháztartásban, 2%-uk, 217 ezer fő pedig intézeti háztartásban (pl. kollégiumban, idősek otthonában, börtönben) élt. Az elmúlt évtizedekben a magánháztartásban élők aránya alig változott.

A magánháztartások száma korábban növekedett, a 2011. évi népszámláláskor meghaladta a 4 milliót. Ezt követően viszont a bővülés nem folytatódott, a háztartások elaprózódása megállni látszik. A 2016. évi mikrocenzus időpontjában a magánháztartások száma 4 millió 21 ezer volt, 84 ezerrel kevesebb, mint

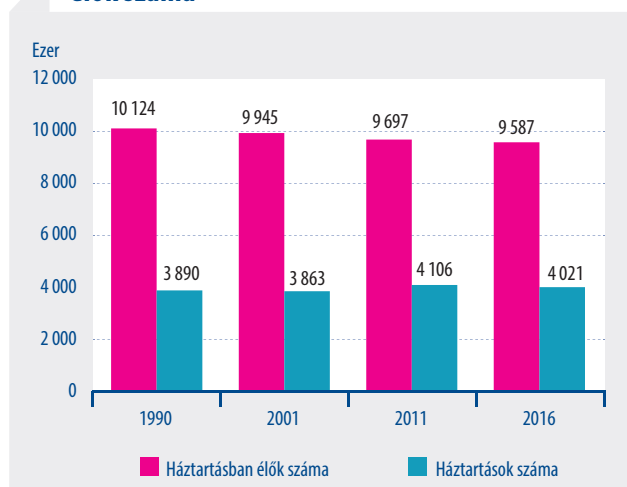
5 évvel korábban. A csökkenést elsősorban az egyszemélyes háztartások, az egyedülállók számának visszaesése okozta.

2016-ban a családháztartások túlnyomó többsége egycsaládos háztartás volt, alig fordult elő, hogy több család vezessen közös háztartást (2,5%). Az ország egyes területein szinte kizárólag egy családból állnak a családháztartások. A többcsaládos háztartások aránya kirívóan alacsony a fővárosban, de jóval az átlag alatt marad Békés és Csongrád megyében is, míg a leggyakrabban Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében fordulnak elő, de arányuk itt sem éri el a 4%-ot.

Az egycsaládos háztartások többségében, 82%-ában párok (házastársak vagy élettársak) élnek együtt egy vagy több gyermekkel,¹ illetve gyermek nélkül. Közülük továbbra is a házaspáros háztartások jelentik a többséget, de az egycsaládos háztartások 17%-a már élettársi kapcsolaton alapul. A gyermekével vagy gyermekeivel egyedül élő szülők háztartásainak részesedése ellenben csökkent. 2001-ben az egycsaládos háztartások 16%-ában élt egy szülő a gyermekével, 2011-ben ez az arány elérte a 20%-ot, 2016-ra pedig 18%-ra mérséklődött.

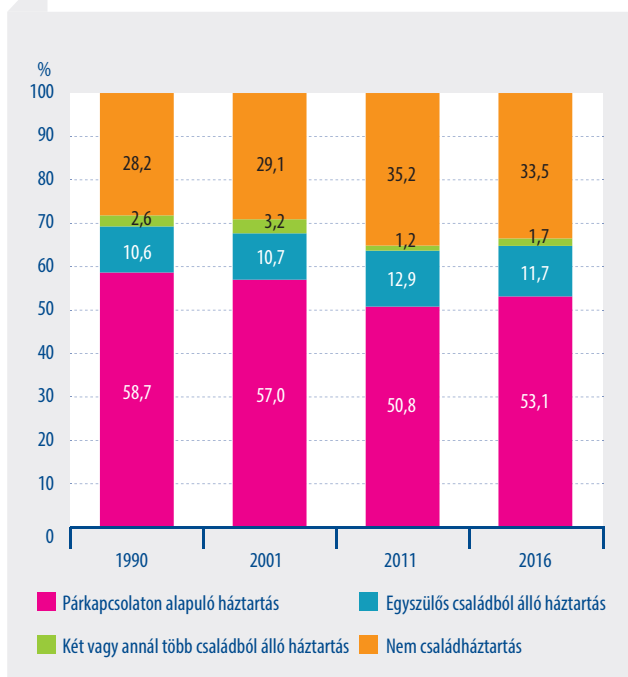
A nem családháztartások túlnyomó többségét az egyedülállók, kisebb részét egyéb összetételű – rokon és nem rokon személyekből álló – háztartások képezik. 1990-ben és 2001-ben a háztartások kevesebb mint 30%-a volt család nélküli, majd részarányuk

2.1.1. ábra A háztartások és a háztartásban élők száma

¹ A háztartás- és családfeldolgozásokban a nőtlen, hajadon (azaz házasságot még soha nem kötött) családi állapotú gyermeket tekintjük gyermeknek, életkortól függetlenül. A családban élő gyermek tehát felnőttkorú is lehet.

2.1.2. ábra **A háztartások megoszlása háztartás-összetétel szerint**

2011-re jelentős mértékben, 35%-ra nőtt, amit az egyedülállók magas és növekvő száma okozott. Az elmúlt öt évben csökkent a család nélküli háztartások száma és aránya. 1990-ben még minden negyedik, 2016-ban minden harmadik háztartásban egy személy élt. Ez 1 millió 217 ezer egyedülállót jelent.

A fővárosban különösen magas a nem családháztartások, azon belül pedig az egyedülállók aránya (40%). Az átlagot meghaladó a részarányuk a Dél-Alföld megyéiben, valamint Baranya megyében is, Pest és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében viszont nem éri el a 24%-ot sem.

2.1.1. tábla **A háztartások és a háztartásban élők száma**

Településtípus	Háztartások, 2016		Háztartásban élők, 2016		Száz háztartásra jutó személy	
	száma, ezer háztartás	a 2011. évi %-ában	száma, ezer fő	a 2011. évi %-ában	2011	2016
Főváros	835	101,9	1 718	102,2	205	206
Megyeszékhely	737	97,4	1 650	97,7	223	224
Többi megyei jogú város	109	98,1	256	98,8	234	236
Többi város	1 257	97,5	3 122	98,6	246	248
Városok együtt	2 938	98,7	6 746	99,3	228	230
Községek, nagyközségek	1 084	96,0	2 840	97,9	257	262
Ország összesen	4 021	97,9	9 587	98,9	236	238

2.2. A háztartások mérete, korösszetétele

Száz háztartásra 2011-ben átlagosan 236, 2016-ban 238 személy jutott, kismértékben nőtt a háztartások nagysága.

2016-ban a háztartások 30%-ában egy, 31%-ában két személy élt. A 2001. évi népszámlálásig mindig a kétszemélyes háztartások aránya volt a legmagasabb, 2011-ben azonban egytagú háztartásból volt a legtöbb. 2016-ra az egyszemélyes háztartások számának csökkenése következtében újra a kétszemélyes háztartások lettek többen. A kétszemélyesnél nagyobb háztartások részesedése évtizedek óta egyre kisebb. 2016-ban a háztartások 18%-a három-, 13%-a pedig négytagú volt, az ennél népesebb háztartások aránya nem érte el a 7%-ot.

A legkisebb létszámú háztartások – az egyedülállók magas aránya miatt – továbbra is a fővárosban, valamint Csongrád és Békés megyében, a legnépesebbek pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg és Pest megyében élnek.

A népesség öregedésével összefüggésben változik a háztartások korösszetétele is. A csak időskorúak (60 évesek és annál idősebbek) alkotta háztartások részesedése továbbra is növekszik. 2016-ban a fiatalok (30 évesnél fiatalabbak) háztartásainak aránya 5,4% volt, a háztartások 18%-ában csak középkorúak, 29%-ában csak időskorúak éltek. A háztartások legnagyobb hányadát a gyermekes háztartásokra jellemző korösszetételű, fiatalok és középkorúak alkotta háztartások adják, arányuk 2016-ban 31% volt, 1,8 százalékponttal kevesebb, mint öt évvel ezelőtt. Némileg emelkedett viszont a közép- és időskorúakból álló háztartások részaránya, a háztartásoknak már

2.2.1. tábla **A háztartások korösszetétele, 2016**

(ezer háztartás)

Háztartás-összetétel	Csak			Fiatal- és közép-	Fiatal- és idős-	Közép-	Fiatal-, közép-	Összesen
	fiatal-	közép-	idős-					
	korú személlyel							
Családháztartás	94	287	455	1 236	44	359	198	2 673
Egy családból álló háztartás	94	287	454	1 208	43	354	165	2 605
Házaspár	24	180	419	732	20	206	102	1 684
Élettársi kapcsolat	60	85	29	222	3	30	22	451
Együtt	84	265	448	954	24	236	123	2 134
Egy szülő gyermekkel	10	22	6	254	19	119	41	471
Több családból álló háztartás	0	1	0	28	1	5	33	68
Nem családháztartás	122	444	710	10	10	51	2	1 349
Egyszemélyes	105	424	688	–	–	–	–	1 217
Egyéb összetételű	17	20	22	10	10	51	2	131
Összesen	216	731	1 165	1 245	54	410	199	4 021

több mint 10%-a ilyen. Zömében ezek is gyermekes háztartások, de itt felnőtt gyermek él együtt időskorú szülőjével. Három generáció közös háztartása az öt évvel korábbinál szintén gyakrabban fordult elő, 2016-ban a háztartások 5%-ában éltek együtt fiatalok, középkorúak és idősek.

2.3. A családok száma és összetétele

A családok száma 2016-ban 2 millió 743 ezer volt, többségében párkapcsolaton alapuló családok gyermekkel vagy gyermek nélkül. A párkapcsolatok összes családon belüli részaránya megközelítette a 82%-ot, a családok 18%-a pedig egy szülőből és egy vagy több nőtlen, hajadon gyermekből állt. A párkapcsolatok döntő többsége házasságon alapul, 2016-ban 1 millió 757 ezer volt a házaspárok száma. Egyre nagyobb teret hódítanak az élettársi kapcsolatok, ezek száma meghaladta a 483 ezret, minden hatodik párkapcsolat ilyen volt.

Az egy szülő gyermekkel típusú családok száma 2016 októberében 503 ezer volt. Az összes egyszülő családon belül az anya gyermekkel típusú családok részesedése megközelítette a 86%-ot, számuk majd-

nem elérte a 431 ezret. Minden hetedik egyszülő családban az apa élt együtt egy vagy több gyermekével.

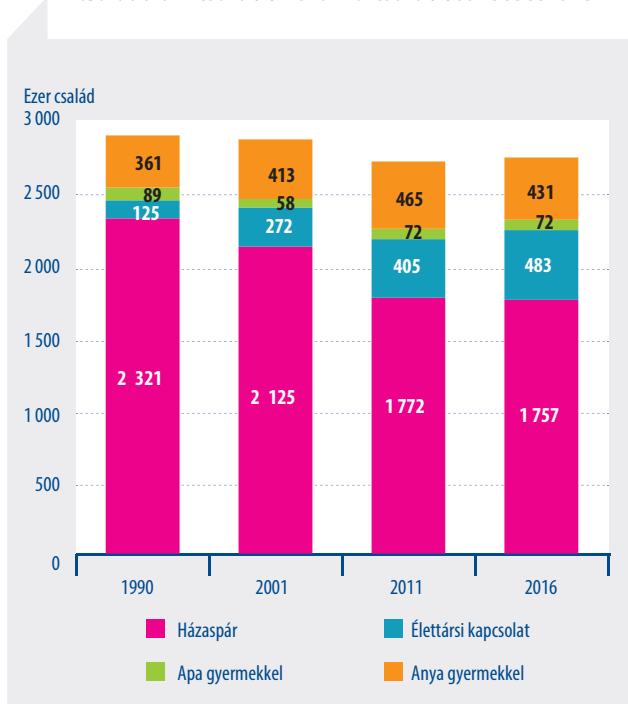
A családok száma alig változott a 2011-es népszámlálás óta. A különböző családtípusok közül az élettársi kapcsolaton alapuló családok számában jelentkező számottevő növekedés (19%). 1990-ben és az ezt megelőző időszakokban az élettársi kapcsolat elsősorban az elváltak és özvegyek körében volt gyakori, míg 2016-ban a nőtlen, hajadon családi állapotúak esetében volt a legjellemzőbb.

A különböző családtípusok előfordulása meglehetősen mutat különbségeket. A házaspáros családok aránya a legmagasabb Győr-Moson-Sopron, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas megyében (68–69%), a legalacsonyabb pedig a fővárosban és Csongrád megyében volt (61%). Élettársi kapcsolatban a leggyakrabban Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád (20–21%), a legritkábban Nógrád és Vas megyében éltek (14%).

A családok másik fő jellemzője, hogy nevelkedik-e gyermek a családban vagy sem. 2016-ban 1 millió 716 ezer családban, a családok közel kétharmadában neveltek legalább egy gyermeket. A családok valamivel több mint egyharmadában házaspárok vagy élettársak

éltek gyermek nélkül. Idetartoznak azok a családok is, ahol a korábban a családban élő gyermek már elhagyta a szülői otthont és önálló életet kezdett. Száz párkapcsolaton alapuló családból 54 gyermekes, 46 gyermek nélküli. A gyermekes családok hányada a házaspárok és az élettársi kapcsolatok esetében is csökkent az elmúlt öt év alatt, de továbbra is a házaspárok körében magasabb, 3 százalékponttal.

2.3.1. ábra A családok száma családösszetétel szerint

A fővárosban a leggyakoribbak a gyermek nélküli családok (41%). A kisebb városokban és a községekben az átlagnál több család gyermekes. A településtípus szerinti eltérés az élettársi kapcsolatok esetében a leglátványosabb: a fővárosi élettársak 63%-a él gyermek nélkül, arányuk a városokban 52, a községekben pedig 40%.

A gyermekes családok hányada Pest és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legmagasabb (67%).

2.4. A családok mérete, a gyermekek száma

2016-ban 7 millió 768 ezren éltek családban. Az elmúlt öt évben tovább csökkent a száz családra jutó személyek száma. A 2011-ben mért 287-hez képest a mutató értéke 2016-ban csökkent, 283 volt. Továbbra is a házastársi kapcsolaton alapuló családok a legnépesebbek, ezekben száz családra 294 személy jutott. Száz élettársi kapcsolatban 287, ugyanennyi egyszülős családban 240 személy élt.

Gyermekes párkapcsolatban gyakrabban neveltek kettő vagy annál több gyermeket, mint egyszülős családban. A párkapcsolatok közül a házaspárokat kevesebb egy- és több kétgyermekes család jellemezte, mint az élettársi kapcsolaton alapuló családokat. A házaspárok körében a négy és annál több gyermekes családok hányada 3,0% volt, az élettársi kapcsolatok esetében 4,9%.

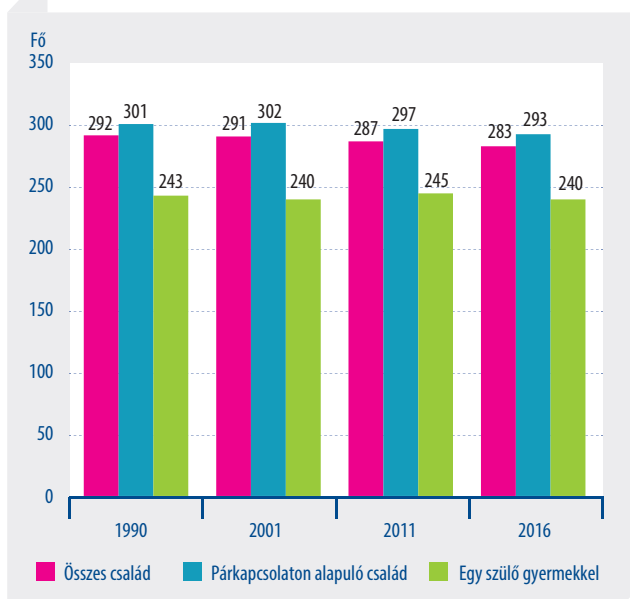
A gyermek nélküli családok részaránya az elmúlt öt évben 3 százalékponttal emelkedett. Ugyanennyivel csökkent összességében az egy és a két gyermekkel élő családok hányada. Az ennél népesebb családok aránya alig változott.

A családok gyermekszám szerinti összetétele településtípusonként eltérő. Budapesten és a nagyobb

2.3.1. tábla A családok és a családban élők száma

Településtípus	Családok, 2016		Családban élők, 2016		Száz családra jutó személy	
	száma, ezer család	a 2011. évi %-ában	száma, ezer fő	a 2011. évi %-ában	2011	2016
Főváros	469	103,6	1 263	102,9	271	269
Megyeszékhely	477	100,2	1 307	98,4	279	274
Többi megyei jogú város	74	100,0	208	99,2	282	280
Többi város	910	101,1	2 602	99,6	290	286
Városok együtt	1 931	101,4	5 380	100,1	282	279
Községek, nagyközségek	812	100,4	2 387	99,2	297	294
Ország összesen	2 743	101,1	7 768	99,8	287	283

2.4.1. ábra Száz családra jutó családtagok száma családtípusonként

városokban magasabb az egy gyermeket nevelők részaránya, a kisebb városokban és a községekben gyakoribbak a többgyermekes családok. Pest megyében a többgyermekes családok hányada mindegyik gyermekszám-kategóriában meghaladta az országra jellemzőt, és a megyék közül itt volt a legmagasabb a kétgyermekesek aránya (25%). Három gyermeket a leggyakrabban Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében neveltek, ahol minden tizedik család ilyen volt.

A családban élő gyermekek közül 70% volt eltartható, számuk 2016-ban közel 1 millió 960 ezer volt, kevesebb, mint öt évvel korábban.

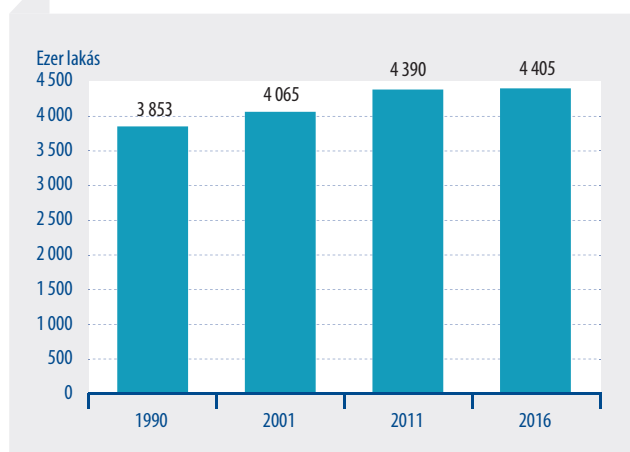
2016-ban száz családra 101, száz gyermekes családra 162 gyermek jutott. Száz gyermekes párkapcsolatra 171, ugyanennyi egyszülős családra 140 gyermek jutott.

3. A lakásállomány jellemzői

3.1. A lakások száma

2016. október 1-jén a lakások és a lakott üdülők együttes száma, azaz a lakásállomány nagysága 4 404 518 volt, 14 ezerrel több, mint a 2011. évi népszámláláskor. Az elmúlt öt évben a korábbi censusok közti időszakokhoz képest kevésbé bővült a lakásállomány a lakásépítések számának jelentős visszaesése miatt.

3.1.1. ábra A lakásállomány alakulása

A lakásállomány változását településtípusonként vizsgálva a városokra általában enyhe növekedés, míg a községekre inkább a lakásszám csekély mértékű csökkenése volt jellemző.

A régiók közül Közép-Magyarországon, Közép-Dunántúlon, Nyugat-Dunántúlon és Dél-Dunántú-

lon nőtt a lakások száma, a többi régióban mérséklődött a lakásállomány a 2011. évi népszámlálás óta.

A megyék közel felében, Bács-Kiskun, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Tolna megyében kevesebb lakást számoltak, mint öt évvel korábban. Ezekben a megyékben az újonnan épített lakások csekély száma nem tudta ellensúlyozni a megszünt lakásokét. A lakásállomány gyarapodása csak Győr-Moson-Sopron és Pest megyében haladta meg a 2%-ot.

A lakásállomány több mint 20%-a Budapesten, 52%-a vidéki városokban, 28%-a községekben található.

Budapest kivételével minden településtípusra, illetve minden megyére jellemző jelenség a nem lakott lakások számának és lakásállományon belüli arányának növekedése.

2016-ban a lakásállomány több mint 12%-a tartozott a nem lakott – más célra használt, idényszerűen lakott vagy üresen álló – lakások körébe. 2011-ben ez az arány 11, 2001-ben 9,2% volt. A jelenséget több tényező befolyásolta, amelyek területi sajátosságokat is mutatnak. A népesség fogyása, a kistelepülések lakosságának előregedése, a munkalehetőség hiánya miatt a falvakból történő elvándorlás, a nagyvárosi lakásokban működő irodák, üzleti vállalkozások, valamint a csak idényszerűen, pl. üdülésre használt lakások mind a nem lakott lakások számát növelik.

A nem lakott lakások lakásállományon belüli aránya a legnagyobb mértékben Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom-Esztergom és Jász-Nagykun-Szolnok megyében emelkedett.

3.1.1. tábla **A lakott és nem lakott lakások, 2016**

Településtípus	Lakott	Nem lakott	Összes	Lakott	Nem lakott	Összes
	lakás(ok) száma, ezer lakás			lakás(ok) a 2011. évi %-ában		
Budapest	801	107	908	101,7	91,0	100,3
Megyeszékhely	709	88	797	98,0	121,0	100,1
Megyei jogú város	105	11	116	99,2	107,7	99,9
Többi város	1 206	163	1 368	98,1	129,1	101,0
Városok együtt	2 820	369	3 189	99,1	112,8	100,5
Községek, nagyközségek	1 034	182	1 216	97,0	120,0	99,8
Összesen	3 854	550	4 405	98,5	115,1	100,3

A legutóbbi népszámlálás eredményével összehasonlítva a lakott lakások számában enyhe csökkenés következett be, ami szinte az egész országra érvényes.

A lakott lakások száma 4%-ot meghaladóan csökkent Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom és Tolna megyében. Mindössze Budapesten, Pest és Győr-Moson-Sopron megyében volt több lakott lakás, mint a legutóbbi népszámláláskor.

3.2. A lakások falazata

A lakások jellemző falazata a lakás építési időszaka szerint változik. Az 1960 előtt épült lakások 99%-a téglá vagy vályog építésű. Az 1960-as években megjelent nagyüzemi lakásépítések hatására az évtizedben épült lakások között a közép- vagy nagyblokk, illetve a panel falazatúak részaránya megközelítette a 20%-ot. A vályog mint építőanyag használata foko-

3.2.1. tábla **A lakott lakások építési év és falazat szerint, 2016**

Megye	Tégla, kő, kézi falazóelem	Közép- vagy nagyblokk, öntött beton	Panel	Vályog, sár	Fa, egyéb, ismeretlen	Összesen
Budapest	69,6	4,7	24,7	0,3	0,8	100,0
Bács-Kiskun	49,3	7,7	8,4	32,7	1,9	100,0
Baranya	63,9	3,0	19,2	12,6	1,3	100,0
Békés	55,0	5,2	6,5	31,1	2,2	100,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	60,3	11,3	17,1	10,1	1,2	100,0
Csongrád	54,8	3,5	17,4	22,7	1,5	100,0
Fejér	57,0	5,6	19,8	14,9	2,6	100,0
Győr-Moson-Sopron	78,6	2,8	14,9	1,7	2,0	100,0
Hajdú-Bihar	59,0	3,8	15,4	19,8	2,0	100,0
Heves	63,9	10,8	5,5	16,9	2,8	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok	50,1	5,2	6,4	37,0	1,4	100,0
Komárom-Esztergom	70,2	8,9	14,5	5,0	1,5	100,0
Nógrád	58,7	14,7	9,0	16,2	1,5	100,0
Pest	74,4	3,4	4,7	14,5	3,0	100,0
Somogy	80,1	2,6	6,9	9,1	1,3	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	61,2	5,2	7,8	23,1	2,7	100,0
Tolna	58,2	7,3	8,8	23,9	1,9	100,0
Vas	83,9	5,3	6,7	2,6	1,5	100,0
Veszprém	79,4	3,4	13,5	2,5	1,2	100,0
Zala	80,2	9,6	4,6	4,3	1,3	100,0
Összesen	65,9	5,6	13,8	13,0	1,7	100,0

zatosan visszaszorult. A következő évtizedben épült lakások között a panel falazatúak aránya már 40% volt, miközben a téglafalazatú lakások aránya 53%-ra süllyedt. Az 1990-es évektől a házigyári lakások (panel és a közép- vagy nagyblokk) építése egyre inkább háttérbe szorult.

A lakott lakások közel kétharmada téglafalazatú, 14%-uk panel, 13%-uk vályogépítésű volt. A legtöbb panellakás Budapesten található, ahol a lakott lakások 25%-a ilyen. Ezt követi Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád és Fejér megye (17–20%).

A vályogfalú lakások aránya négy alföldi megyében, Bács-Kiskunban, Békésben, Jász-Nagykun-Szolnokban és Szabolcs-Szatmár-Beregben, valamint Tolna megyében különösen magas (23–37%).

3.3. A lakások tulajdon és használati mód szerint

2016-ban a lakott lakások 98%-a magánszemélyek, 1,3%-a települési önkormányzatok, kevesebb mint 1%-a egyéb intézmények, szervezetek tulajdonában volt. A lakások tulajdonosi szerkezetében történt átalakulás a 2000-es évek elejére befejeződött. Az 1970-es, 1980-as években az önkormányzati tulajdonban lévő lakások több mint 25%-os aránya 2016-ra minimálisra csökkent.

A 2011. évi népszámlálás óta a lakások tulajdonosi szerkezetében lényegiváltozás nem történt. A magánszemélyek tulajdonában lévő lakott lakások aránya további 2 százalékponttal nőtt.

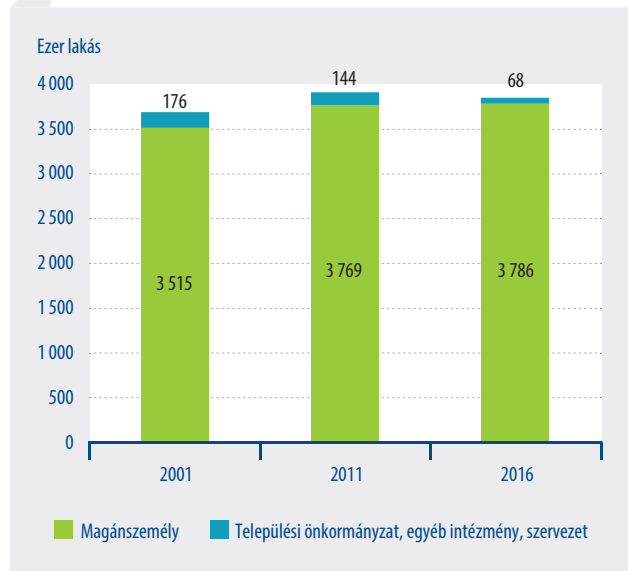
A megyék többségében a tulajdonosi szerkezet az országos átlaggal megegyezik. A magántulajdonban lévő lakások részesedése a lakásvagyomból Pest megyében a legmagasabb (99%), Vas megyében a legalacsonyabb (97%).

A lakott lakások tulajdonjellege, annak változása tükröződik a lakáshasználat alakulásában. 2016-ban tulajdonosként élt a lakásban a lakók 90, bérlőként 8,3, más jogcímen 1,4 %-a. Az elmúlt öt évben 45 ezerrel nőtt a bérlő által lakott lakások száma, de a lakáshasználat módja lényegében nem változott, a tulajdonosi, illetve a bérlési jogcímen élők arányában történt változás az 1,5 százalékpontot sem éri el.

A bérlők alacsony aránya azt mutatja, hogy a lakásbérlet továbbra sem tartozik az általános lakhatási módok közé, aminek oka egyrészt a jöve-

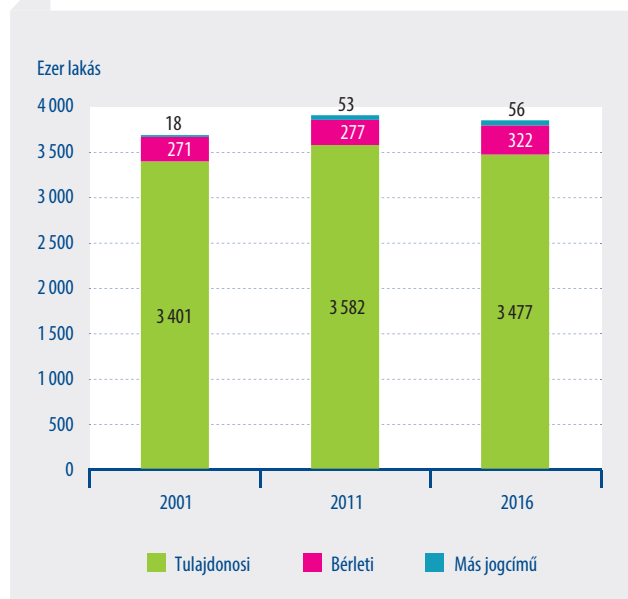
delmekhez viszonyított magas bérleti díjak, másrészt az önkormányzatibérlakás-vagyon szinte teljes hiánya.

3.3.1. ábra A lakott lakások száma tulajdonjelleg szerint

Budapesten, a megyeszékhelyeken és a megyei jogú városokban a legmagasabb a bérleti jogviszony aránya. A többi városban és a községekben az országos átlagnál nagyobb tulajdonosi és jóval kisebb arányú bérleti lakáshasználat az általános.

3.3.2. ábra A lakott lakások száma használati jogcímen szerint

3.4. A lakások mérete: alapterület, szobaszám

2016-ban a lakott lakások 6,6%-a egyszobás, 32%-a kétszobás, 33%-a háromszobás és 29%-a négy és annál több szobás volt. A jellemzően többszobás újépítésű lakások a lakásállomány szobaszám szerinti összetételét a többszobás lakások irányába tolják. Az egy- és kétszobás lakások számának és arányának csökkenése, illetve a négy és annál több szobás lakások számának és arányának növekedése az elmúlt öt évben tovább folytatódott.

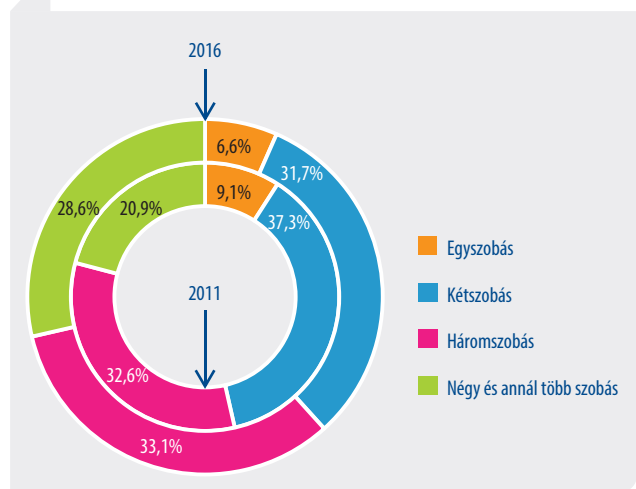
A települések jogállása szerint a községek felé haladva emelkedik a többszobás lakások aránya.

A fővárosi lakások 14%-a egyszobás, ez 7 százalékponttal magasabb az országos átlagnál. A megyeszékhelyeken, megyei jogú városokban az átlaghoz közeli az egyszobás lakások aránya, a többi városban és a községekben már csak 4,4, illetve 3,2%. A kétszobás lakások aránya Budapesten, a megyeszékhelyeken és a megyei jogú városokban magasabb az országos átlagnál. A többi városban és a községekben három és annál több szobás a lakások több mint 60%-a.

A megyék többségében a lakások legnagyobb része háromszobás, de Baranya, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok és Komárom-Esztergom megyében a lakások döntő hányadát a kétszobás lakások, Pest, Somogy, Tolna és Veszprém megyében pedig a négy vagy annál több szobás lakások adják.

2016-ban a lakott lakások átlagos alapterülete 82 m² volt, 4 m²-rel több, mint a 2011. évi népszámláláskor. A lakások alapterületének változásában ugyanúgy, ahogy a szobaszám növekedésében, az újonnan épített nagyobb lakások hatása jelentkezik.

3.4.1. ábra A lakott lakások megoszlása szobaszám szerint

A nagyobb alapterületű lakások aránya tovább nőtt a kisebbek terhére. Különösen figyelemre méltó a 100 m²-nél nagyobb alapterületű lakások arányának növekedése, minden harmadik-negyedik lakás ebbe a kategóriába tartozik.

Budapesten a legkisebb alapterületű, 40 m²-nél kisebb lakások aránya közel háromszorosa az országos átlagnak, arányuk 16%, miközben a 80 m² feletti alapterületű lakások aránya nem éri el az országos átlag felét. A kisvárosokban és a községekben viszont a nagyobb alapterületű lakások a gyakoribbak. A községekben a lakások több mint 70%-a 80 m²-nél nagyobb lakás, és ennek több mint fele a 100 m²-nél nagyobb kategóriába tartozik.

A lakott lakások átlagos alapterülete Pest megyében a legmagasabb (93 m²), ezt követi Tolna (90 m²),

3.4.1. tábla A lakott lakások alapterület szerint, 2016

Településtípus	-39	40-59	60-79	80-99	100-	Összesen	-39	100-
	m ² alapterületű lakások száma, ezer lakás						m ² alapterületű lakások a 2011. évi %-ában	
Budapest	124	301	185	82	108	801	89,6	118,2
Magyarországi központi statisztikai hivatal	55	279	155	83	136	709	78,7	120,2
Megyei jogú város	6	38	22	16	24	105	77,2	121,9
Többi város	35	240	256	272	403	1 206	66,5	119,9
Városok együtt	220	858	618	453	672	2 820	81,9	119,7
Községek, nagyközségek	10	78	198	296	453	1 034	45,5	116,9
Összesen	229	936	817	748	1 125	3 854	79,3	118,6

valamint Győr-Moson-Sopron, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Zala megye (88 m²). A fővárosban a legkisebbek a lakások, 67 m² az átlagos méretük.

3.5. A lakások felszereltsége, komfortossága

A lakások közművekkel való ellátottsága az elmúlt öt évben tovább javult. 2016-ban a lakott lakások közel 99%-a rendelkezett vezetékessel vízzel, ezen belül 97%-uk hálózati vízzel, 1,7%-uk házi vízvezetékekkel. A hálózati vízzel ellátott lakások aránya tovább nőtt a legutóbbi népszámlálás óta.

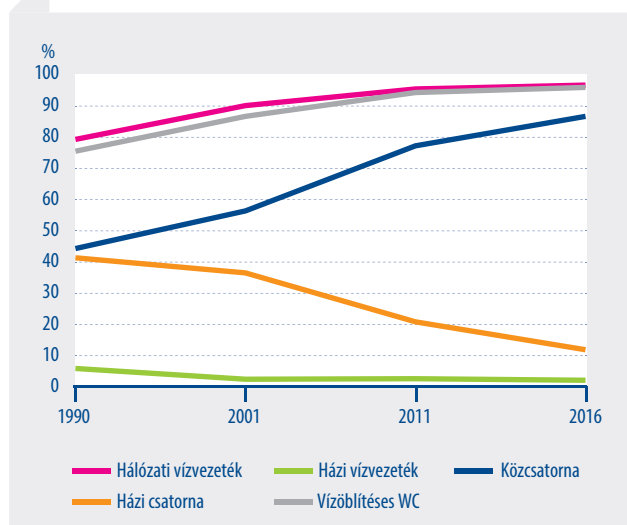
A lakott lakások 97%-ában van meleg folyó víz, ami ugyancsak magasabb az öt évvel korábbi mérésnél.

A lakott lakások 98%-ában megoldott a szennyvízelvezetés. A legnagyobb előrelépés a közcsatorna-hálózat fejlődésében mutatkozott: öt éve a lakott lakások 77%-a rendelkezett közcsatornával, 2016-ra ez az arány 87%-ra nőtt, a házi szennyvízelvezetéssel ellátott lakások aránya tovább csökkent, 12% volt.

A vízöblítéses WC-vel ellátott lakások aránya az elmúlt öt évben tovább emelkedett, az ellátottság 96%.

Az ellátottsági mutatók javulása mellett több mint 50 ezer lakás nem rendelkezik vezetékessel vízzel, és 70 ezret meghaladó azoknak a lakásoknak a száma, ahol nem megoldott a szennyvízelvezetés. Több mint 150 ezer lakásban nincs vízöblítéses WC, és 116 ezer lakásból hiányzik a meleg folyó víz. A legrosszabb felszereltségű lakások a legnagyobb arányban Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében találhatók.

3.5.1. ábra A vízvezetékekkel, szennyvízelvezetéssel, vízöblítéses WC-vel ellátott lakott lakások aránya

Az ország keleti és nyugati régiói között jól láthatók az ellátottságbeli különbségek. Közép-Magyarországon, Közép-Dunántúlon és Nyugat-Dunántúlon az ellátottság minden formája az országos átlag fölötti. Dél-Dunántúl az átlagosnál jobban ellátott hálózati vízvezetékekkel, de a régió lakásai az országos átlagnál kisebb arányban rendelkeznek meleg vízzel és közcsatornával. Az ország keleti felében található régiók mindegyike az átlagosnál kevésbé ellátott hálózati vízvezetékekkel, meleg vízzel, vízöblítéses WC-vel és közcsatornával.

Budapesten kívül Veszprém, Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megye a hálózati vízvezetékekkel legjobban ellátott megyék, a lakások 99%-a rendelkezik közütemi vízzel. Közcsatornával ellátott lakások a legnagyobb arányban Komárom-Esztergom (95%),

3.5.1. tábla A vízvezetékekkel és szennyvízelvezetéssel ellátott lakott lakások aránya, 2016

(%)

Településtípus	Hálózati	Házi	Együtt	Hálózati	Házi	Együtt
	vízvezetékekkel ellátott lakások aránya			csatornával ellátott lakások aránya		
Budapest	99,9	0,1	100,0	98,8	1,2	100,0
Megyeszékhely	98,6	0,9	99,6	96,7	2,9	99,6
Megyei jogú város	99,3	0,4	99,7	97,1	2,5	99,7
Többi város	96,7	1,8	98,5	91,1	7,1	98,3
Városok együtt	98,2	1,1	99,3	94,9	4,2	99,1
Községek, nagyközségek	93,0	3,6	96,6	64,1	31,4	95,6
Összesen	96,8	1,7	98,5	86,7	11,5	98,2

Győr-Moson-Sopron (94%), valamint Zala megyében (92%) található a fővároson kívül.

A településtípusok közötti különbségek csökkennek, de az ellátottsági szint még mindig jelentősen eltérő a nagyvárosok és a községek között. A vezetékes vízellátásban mutatkozik a legkisebb különbség, Budapesten lényegében teljes az ellátottság, a kisebb városokban 99, a községekben 98%. A közcsatornázottság a legkevésbé megoldott a vidéki városokban és a községekben (91, illetve 64%). A meleg víz és a vízőblítéses WC megléte a kisebb városokban az országos átlagnak megfelelő, a községekben néhány százalékponttal kevesebb.

Az elmúlt öt évben a fűtési módok közötti átrendeződés folytatódott, tovább csökkent az egyedi helyiségfűtéssel fűtött lakások aránya, és nőtt az egy vagy több lakást fűtő központi rendszerek használata.

A lakott lakások legjellemzőbb fűtési módja az egy vagy több lakást fűtő központi rendszer, amelyet a lakások több mint fele használ. Távfűtést a lakások 16%-ában, egyedi helyiségfűtést a lakások 33%-ában használnak.

3.5.2. tábla A lakott lakások fűtési mód szerint, 2016

(ezer lakás)

Településtípus	Központos fűtés	Ezen belül: távfűtés	Egyedi helyiségfűtés	Összesen
Budapest	613	230	187	801
Megyeszékhely	541	243	169	709
Megyei jogú város	81	27	24	105
Többi város	790	106	416	1 206
Városok együtt	2 025	606	795	2 820
Községek, nagyközségek	572	2	462	1 034
Összesen	2 597	609	1 257	3 854

A fővárosban 29, a megyeszékhelyeken 34% a távfűtéssel fűtött lakások aránya, a megyei jogú városok lakásainak negyedében, míg a többi város lakásainak alig tizedében jellemző ez a fűtési mód.

A Dunántúlon az egy vagy több lakást fűtő rendszerek a legnépszerűbbek, e fűtési mód aránya duplája az egyedi helyiségfűtéssel fűtött lakásokénak. A keleti országrész régióiban az egyedi helyiségfűtéssel, illetve az egy vagy több lakást fűtő központi rendszerrel fűtött lakások aránya nagyjából megegyezik. Az országos átlagnál nagyobb arányban használják a távfűtést

Közép-Magyarországon, Közép-Dunántúlon és Dél-Dunántúlon, a legkevesebben a Dél-Alföldön fűtenek távfűtéssel.

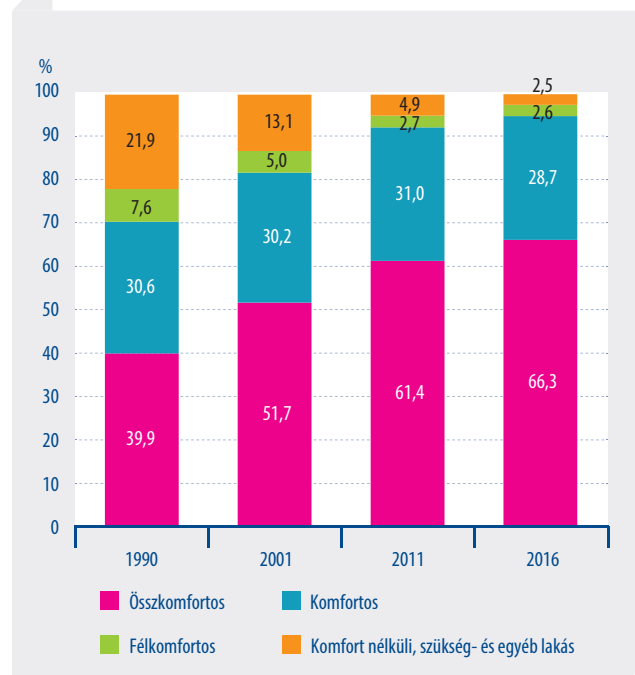
A lakásállomány komfortossága az újonnan épített lakások magasabb szintű felszereltsége, valamint az elmúlt években végrehajtott lakáskorszerűsítések következtében tovább javult a 2011. évi népszámláláskor mérthez képest.

2016-ban a lakások 66%-a összkomfortos, 29%-a komfortos, 2,6%-a félkomfortos volt, és mindössze 2,5% tartozott a komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás kategóriába.

A két legmagasabb komfortfokozatba sorolt lakások aránya az elmúlt öt évben alig változott, a két legalacsonyabb kategóriába viszont közel 50%-kal kevesebb lakás tartozik.

Mivel a komfortfokozatba sorolás alapvető kritériuma a lakások felszereltsége és a használt fűtési mód, a lakások komfortosságában a lakások felszereltségére és fűtési módjára jellemző területi különbségek köszönnek vissza. A különbség markáns az ország keleti és nyugati része között. Közép-Magyarországon, Közép-Dunántúlon és Nyugat-Dunántúlon az átlagnál nagyobb arányban található összkomfortos lakások, míg a többi, kevésbé korszerű besorolású lakás aránya az átlagnál kisebb. A keleti országrész-

3.5.2. ábra A lakott lakások megoszlása komfortosság szerint

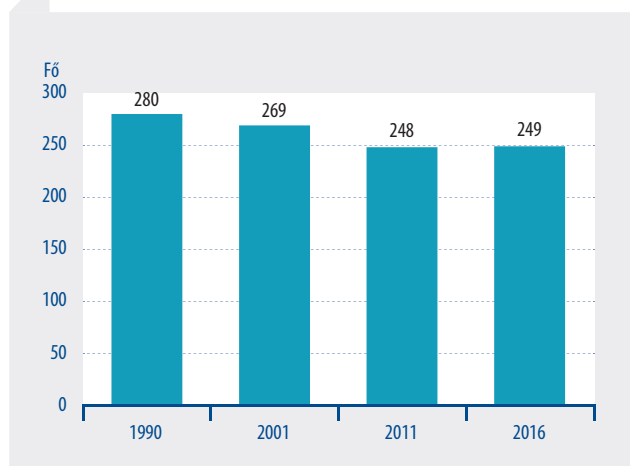
ben kevesebb az összkomfortos, viszont több a komfortos fokozatba sorolt lakás, így a félkomfortos, komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya ezekben a régiókban sem lényegesen magasabb, mint az országos átlag.

A komfort nélküli lakások legnagyobb arányban Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében találhatók.

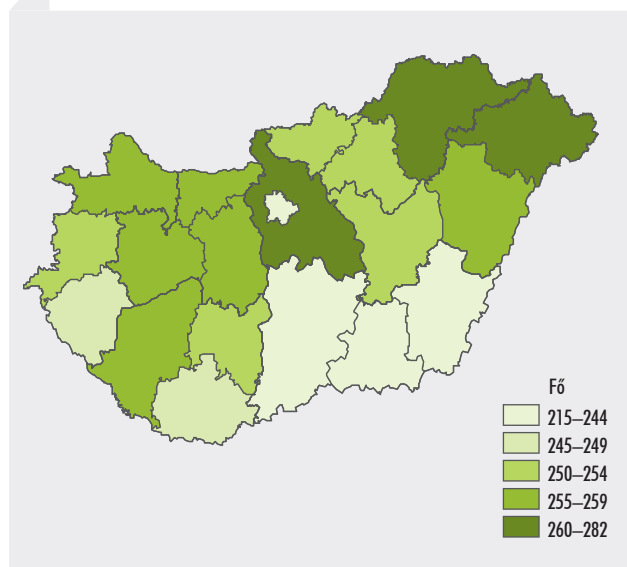
3.6. A lakások és lakóik, laksűrűség

2016-ban száz lakott lakásban átlagosan 249 ember élt. 2011-ben a számuk 248 volt. A népességfogyás és a lakott lakások számának csökkenése következtében az elmúlt öt évben a laksűrűség kismértékben növekedett.

3.6.1. ábra Száz lakott lakásra jutó lakók számának alakulása

3.6.2. ábra Száz lakott lakásra jutó lakók száma, 2016

Budapesten a legkisebb a laksűrűségi mutató, itt 215 fő él száz lakásban, majd a kisebb lélekszámú településeken egyre nagyobb a laksűrűség, a községekben már 275 fő jut száz lakásra.

A laksűrűség Szabolcs-Szatmár-Bereg (282), Pest (281) és Borsod-Abaúj-Zemplén (264) megyében a legmagasabb, míg a legalacsonyabb Budapestet (215) követően Békés (234), Csongrád (237) és Bács-Kiskun (244) megyében volt.

Módszertani ismertető

A mikro-cenzus fogalma

A mikro-cenzus olyan népesség-összeírás, amely két teljes körű népszámlálás között általában félidőben, mintavételes adatgyűjtéssel követi nyomon a társadalmi folyamatokat. „Kis népszámlálás”-nak is nevezik. A mikro-cenzust a népszámláláshoz hasonlóan törvény rendeli el.

Magyarországon az első mikro-cenzust 1963-ban hajtották végre a Központi Statisztikai Hivatal. A 2016. évi adatgyűjtés a hetedik volt a hazai mikro-cenzusok sorában.

A 2016. évi mikro-cenzus legfontosabb jellemzői

A 2016. évi mikro-cenzus a háztartások 10%-ára terjedt ki. 2148 településen mintegy 440 ezer címen hajtották végre. A magánháztartások mellett közel 500 bentlakásos intézmény, ún. intézeti háztartás (pl. kollégium, idősek otthona) is szerepelt a megfigyelt mintában.

A jelentős mintanagyságnak köszönhetően a legfontosabb adatok járási szinten is megbízhatóak. A 10%-os minta tette lehetővé, hogy a mikro-cenzus az alapkérdőív mellett 5 kiegészítő felvétel keretében a társadalmi rétegződés, a foglalkozások presztízse, a szubjektív jóllét, az egészségproblémából fakadó akadályozottság, valamint a nemzetközi vándorlás témakörében is gyűjtsön adatokat.

A mikro-cenzus alapkérdőíveinek (lakáskérdőív, személyi kérdőív) tartalma követte, bizonyos adatkörök esetében az aktuális igényeknek megfelelően módosította a 2011. évi népszámlálás kérdésköreit.

Az adatgyűjtés időtartama, a megvalósítás módja

Az adatfelvétel eszmei időpontja – a pillanat, amelyre vonatkozóan a kérdésekre válaszolni kellett – 2016. október 1. 0 óra volt, pontosan 5 évvel a legutóbbi népszámlálás időpontja után.

A mikro-cenzust 2016. október 1. és november 8. között hajtották végre.

Az adatgyűjtés két szakaszban történt:

- október 1–9. között interneten lehetett válaszolni a kérdésekre,
- október 10–november 8. között számlálóbiztosok interjúk kérdezéssel gyűjtötték az adatokat.

A mikro-cenzus legfontosabb technológiai újítása az volt, hogy papír kérdőívek nélkül, kizárólag elektronikus módon – interneten önállóan kitölthető kérdőívvel, interjú esetén elektronikus eszközzel – hajtották végre.

A magánháztartások körében a címek 19%-áról érkeztek be interneten a kitöltött kérdőívek. A fővárosban 29, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében viszont csak 14, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 13% volt az interneten válaszolók aránya.

1. tábla **Az adatszolgáltatás módja szerinti megoszlás a magánháztartások körében megyénként és településtípusonként**

Megye, főváros	A lakcímek aránya, ahol az adatszolgáltatás		Összesen
	interneten	számlalóbiztosítási interjúval	
	történt		
Budapest	28,6	71,4	100,0
Bács-Kiskun	15,7	84,3	100,0
Baranya	16,2	83,8	100,0
Békés	16,6	83,4	100,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	14,3	85,7	100,0
Csongrád	16,8	83,2	100,0
Fejér	20,0	80,0	100,0
Győr-Moson-Sopron	22,6	77,4	100,0
Hajdú-Bihar	16,0	84,0	100,0
Heves	16,4	83,6	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok	15,3	84,7	100,0
Komárom-Esztergom	20,9	79,1	100,0
Nógrád	16,0	84,0	100,0
Pest	22,3	77,7	100,0
Somogy	14,8	85,2	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	12,7	87,3	100,0
Tolna	18,3	81,7	100,0
Vas	23,4	76,6	100,0
Veszprém	21,5	78,5	100,0
Zala	16,7	83,3	100,0
Ország összesen	19,4	80,6	100,0
Ezen belül:			
városok Budapest nélkül	20,4	79,6	100,0
községek	14,2	85,8	100,0

A mintavételi eljárás

A mikrocenzus mintája országosan átlagosan 10%-os minta volt, egy lakásokra, üdülőkre és egy intézetekre vonatkozó rész minta uniója. A mintával szemben a legfontosabb elvárás az volt, hogy járási szinten elfogadható pontosságú becslést adjon a főbb mutatókra. Ezen elváráson túl a legnagyobb kötöttséget az jelentette, hogy adatgyűjtés-, szervezési és költségvetési okokból a megfigyelés körülbelül 2000 településre terjedhetett ki.

A lakások és üdülők részmintája

A minta 197 járásszintű minta együttese volt, az alábbi legfontosabb jellemzőkkel:

1. A mintavételi keretet a KSH címregiszterének a 2011-es népszámlálás címeivel frissített állapota adta.
2. A jellemzően nagyobb települések 1 valószínűséggel kerültek a mintába (önreprezentáló települések), ezeken a címeket egy lépcsőben választottuk ki, a maradék sokaságon rétegzett kétlépcsős mintát terveztünk, ahol az első lépcsőben településeket nagysággal arányos valószínűséggel választottunk. A címek kiválasztása településen belül véletlen szisztematikus módon történt, egyenletes területi lefedettséget biztosítva.
3. A tervezett lefedettség hiány minimális. A becslések pontosságát szem előtt tartva országosan 42 apró település került ki a keretből, ami a célsokaság fél ezrelékét érinti.
4. Országosan 2148 település szerepelt a mintában, a legtöbb településen legalább 50 kiválasztott cím volt. 1409 volt önreprezentáló település, ami a célsokaság több mint 90%-át fedi le.
5. Nem önsúlyozó minta. A járási méretben, településszerkezetben és a népesség összetételében meglehetősen színes képet mutatnak. A járási szintű pontos becslések iránti igény következménye, hogy a kisebb vagy heterogén összetételű járáásokban – és ezen belül is a kisebb településeken – az átlagosnál akár jóval nagyobb arányú volt a minta.
6. Megfigyeltük a 2011-ben nem lakott üdülők sokaságát egy, az átlagosnál jóval kisebb kiválasztási arány mellett. A lakóegységek elemszáma 430 618, az üdülőké 9484 volt.

Az intézetek részmintája

Az intézeti mintával szembeni kötöttség az volt, hogy legfeljebb 500 intézetet választhatunk ki megfigyelésre.

1. A mintavételi keretet a 2011. évi népszámlálásban összeírt intézetek adták, kiegészítve az azóta létrejöttel.
2. A keretből kizártuk a nagyszámú, de gyéren lakott kereskedelmi szálláshelyeket.

3. Az intézeteket egylépcsős, rétegzett véletlen szisztematikus módon választottuk ki. A rétegzési szempontok az alábbiak voltak:
 - a. régi (2011-es) vagy új intézet,
 - b. nagyságkategória a lakók száma szerint (a régiéknél az intézet 2011-ben megállapított lakónépessége alapján),
 - c. az intézet rendeltetése (pl. kollégium, gyermekotthon).
4. A legnagyobb intézetek 1 valószínűséggel kerültek a mintába, ezekben minden tizedik személylyel kellett interjút készíteni. A kisebb intézetek sokaságán rétegen belül régiók szerint sorba rendezés mellett történt a véletlen szisztematikus kiválasztás. A kiválasztott intézetekben minden célsokaságba tartozó személyt meg kellett figyelni.

A minta súlyozása

A minta súlyozása két fő lépésből állt:

1. A dizájn súlyok módosítása a meghiusulás mértékének és típusának megfelelően,
2. az 1. lépésben létrejött elsődleges súlyok további módosítása, olyan módon, hogy a minta illeszkedjen bizonyos sarokszámokhoz (kalibrálás).

A meghiusulás kompenzálása

A kiválasztott minta 91%-a megvalósult.¹ Ezen túl a címek 6,4%-a olyan módon hiúsult meg, hogy a lakás lakottsága ismert volt. A címek mindössze 2,6%-a hiúsult meg olyan módon, hogy a lakottságra vonatkozó információ nem volt elérhető.

A meghiusulás kompenzálása négy részmintán külön történt. Ezek: 1. üdülő rész minta, 2. 2011 után épített címek rész mintája, 3. a régi lakóegységek rész mintája, és 4. az intézeti rész minta.

1. Az üdülők és az új építésű címek rész mintáján járáson belül pusztán a meghiusulási kódok felhasználásával bár több lépcsős, mégis egyszerű korrekció történt.

2. A régi lakóegységek rész mintájának súlyozásához rendelkezésre állt a 2011. évi népszámlálási adat címszinten. A megvalósulás valószínűségét ezen információkat felhasználva becsültük.
3. Az intézeti rész mintán intézeteken belül a lakók számának és a sikeresen összeírtak számának hányadosa adta az elsődleges súlyt.

Kalibrálás

Mivel az elsődleges súlyokkal a becslések nem bizonyultak kellően megbízhatónak, a mintát sarokszámokhoz igazítottuk, a KSH-ban megszokott kalibrálási technikát alkalmazva.²

A sarokszámok:

1. járási szinten a továbbvezetett népességszám nem és ötéves korcsoportok szerint,
2. járási szinten az új építésű lakások, a régi lakóegységek és az üdülők száma,
3. megyei szinten a külföldi állampolgárok száma.

A kalibrálás során figyelmet fordítottunk arra, hogy az elsődleges és végső becslő súlyok a lehető legkisebb mértékben térjenek el egymástól, és a sarokszámokhoz illeszkedés se szenvedjen csorbát.

A végső becslő súlyok terjedelme meglehetősen nagy. Ez részben a nem önsúlyozó mintának köszönhető, illetve a járásonként és sok esetben járáson belül is meglehetősen eltérő kiválasztási arányoknak. Az igazán kiugró súlyok azonban a súlyozás első lépésében keletkeztek, ahol több járásban a korlátozott elemszám mellett a meghiusulás kompenzálása csak nagyobb korrekcióval volt lehetséges. Mivel ezek első sorban az üdülő rész mintán és a nem lakott lakások körében fordultak elő, nem alkalmaztuk a súlyok korlátozását.

A becslések megbízhatóságáról tájékoztató szórás adatok megtalálhatók a mikrocenzus adattáblái mellett a KSH honlapján.

A mikrocenzus adatainak értelmezését segítő fogalommagyarázat szintén a honlapon érhető el.

¹ Megvalósulónak tekintjük az alábbi eseteket: a lakott vagy nem lakott lakásban sikeres kérdőív, üres üdülő, üres telek, üzlet-iroda, intézeti cím. Ezen meghiusulási kódokkal ellátott címek kaptak végső becslő súlyt.

² Mihályffy L.: *Meghíusulások kompenzálása lakossági felvételekben: egy speciális lineáris inverz probléma*. Szigma, XXV. évf., 191–202.

A KSH honlapjáról elérhető részletes táblák jegyzéke

(<http://www.ksh.hu/mikrocenzus2016>)

1. Visszatekintő adatok (országosan/megyéenként)

1.1 A népesség száma és jellemzői

- 1.1.1 A népesség számának alakulása, népsűrűség, népszaporodás
- 1.1.2 A népesség korcsoport és nemek szerint
- 1.1.3 A 15 éves és idősebb népesség családi állapot és korcsoport szerint
- 1.1.4 A népesség állampolgárság és nemek szerint

1.2 Iskolázottság

- 1.2.1 A férfiak iskolai végzettség és korcsoport szerint
- 1.2.2 A nők iskolai végzettség és korcsoport szerint
- 1.2.3 A népesség iskolai végzettség és korcsoport szerint
- 1.2.4 A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb befejezett iskolai végzettség és nemek szerint

1.3 Gazdasági aktivitás

- 1.3.1 A népesség gazdasági aktivitás és nemek szerint
- 1.3.2 A népesség nemek, korcsoport és gazdasági aktivitás szerint

1.4 Háztartások, családok

- 1.4.1 Háztartások és a háztartásban élők száma háztartás-összetétel szerint
- 1.4.2 A háztartások háztartás-összetétel és a háztartásban élők korösszetétele szerint
- 1.4.3 A háztartások háztartás-összetétel és gazdasági aktivitási összetétel szerint
- 1.4.4 A családok és a családban élők családösszetétel, valamint átlagos családnagyság szerint
- 1.4.5 A családok családösszetétel és a gyermekek száma szerint
- 1.4.6 A családok családösszetétel és a 15 évesnél fiatalabb gyermekek száma szerint

1.5 Lakásállomány

- 1.5.1 A lakóegységek rendeltetése, lakók, laksűrűség
- 1.5.2 A lakott lakások tulajdonjelleget és használati jogcím szerint
- 1.5.3 A lakott lakások felszereltség és szobaszám szerint
- 1.5.4 A lakott lakások komfortosság és szobaszám szerint

2. Részletes adatok (országosan/megyéenként)

2.1 A népesség száma és jellemzői

- 2.1.1 A népesség korév és nemek szerint, a nemek aránya, 2016
- 2.1.2 A 15 éves és idősebb népesség családi állapot, korcsoport és nemek szerint, 2016
- 2.1.3 A népesség állampolgárság, korcsoport és nemek szerint, 2016

2.2 Iskolázottság

- 2.2.1 A 7 éves és idősebb népesség iskolai végzettség, korcsoport és nemek szerint, 2016
- 2.2.2 A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség, korcsoport és nemek szerint, 2016

2.3 Gazdasági aktivitás

- 2.3.1 A népesség családi állapot, gazdasági aktivitás és nemek szerint, 2016
- 2.3.2 A népesség iskolai végzettség, gazdasági aktivitás és nemek szerint, 2016

2.3.3 A népesség iskolai végzettség, gazdasági aktivitás és családi állapot szerint, 2016

2.3.4 Az ellátásban részesülő inaktívok az utolsó foglalkozás abbahagyása óta eltelt idő, korcsoport, iskolai végzettség és nemek szerint, 2016

2.3.5 A munkanélküliek az utolsó foglalkozás abbahagyása óta eltelt idő, korcsoport, iskolai végzettség és nemek szerint, 2016

2.4 Háztartások, családok

2.4.1 A háztartások háztartás-összetétel, a háztartástagok száma, a háztartásban élők száma és a száz háztartásra jutó személyek száma szerint, 2016

2.4.2 A háztartások háztartás-összetétel és a háztartásban élők korösszetétele szerint, 2016

2.4.3 A háztartások háztartás-összetétel és gazdasági aktivitási összetétel szerint, 2016

2.4.4 A családok családösszetétel, az összes, a 15 évesnél fiatalabb és az eltartott gyermekek száma szerint, 2016

2.4.5 A családok a férj (férfi élettárs) és a feleség (nő élettárs), valamint az apa és az anya korcsoportja szerint, családtípusonként, 2016

2.4.6 A családok a férj (férfi élettárs) és a feleség (nő élettárs), valamint az apa és az anya legmagasabb befejezett iskolai végzettsége szerint, családtípusonként, 2016

2.5 Lakásállomány

2.5.1 A lakott lakások tulajdonjelleget, használati jogcím, szobaszám, komfortosság, lakás-alapterület és fűtési mód szerint, 2016

2.5.2 A lakott lakások használati jogcím, szobaszám, komfortosság, lakás-alapterület és fűtési mód szerint, 2016

2.5.3 A lakott lakások szobaszám, lakás-alapterület, komfortosság, felszereltség és fűtési mód szerint, 2016

2.5.4 A lakott lakások alapterület, komfortosság, felszereltség, falazat és a lakószám szerint, 2016

2.5.5 A lakott lakások felszereltség, tulajdonjelleget, használati jogcím, lakás-alapterület és komfortosság szerint, 2016

3. Megyesoros/Járásoros adatok

3.1 A népesség száma és jellemzői

3.1.1 A népesség korcsoport és nemek szerint, 2016

3.2 Iskolázottság

3.2.1 A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség és nemek szerint, 2016

3.3 Gazdasági aktivitás

3.3.1 A népesség gazdasági aktivitás szerint, 2016

3.4 Háztartások, családok

3.4.1 A háztartások főbb adatai, 2016

3.4.2 A családok főbb adatai, 2016

3.5 Lakásállomány

3.5.1 A lakóegységek rendeltetése, 2016

3.5.2 A lakott lakások szobaszám és tulajdonjelleget szerint, 2016

Szerzők:

Bojer Anasztázia, Eszenyi Orsolya, Hluchány Hajnalka,
Nagyné Forgács Eleonóra, Simor Éva, Szabó-Jankovics Noémi

Közreműködtek:

Bartha Karolina, Csordás Gábor, Ecseri István, Erdei Virág,
Ináncsi Zita, Kovács Benedek, Kovács Marcell, Nagy Ferenc Andrásné,
Vargáné Loch Márta, Vörös Csabáné

Grafikai tervezés:

Gyulai Katalin

Tördelőszerkesztő:

Simonné Horváth Gabriella

A táblázóprogramot készítette:

Papp Márton

További információ: Kovács Marcell

Telefon: (+36-1) 345-6309, e-mail: Marcell.Kovacs@ksh.hu

Internet: www.ksh.hu/mikrocenzus2016

kiadvanyrendeles@ksh.hu

(+36-1) 345-6789 (telefon), (+36-1) 345-6788 (fax)